

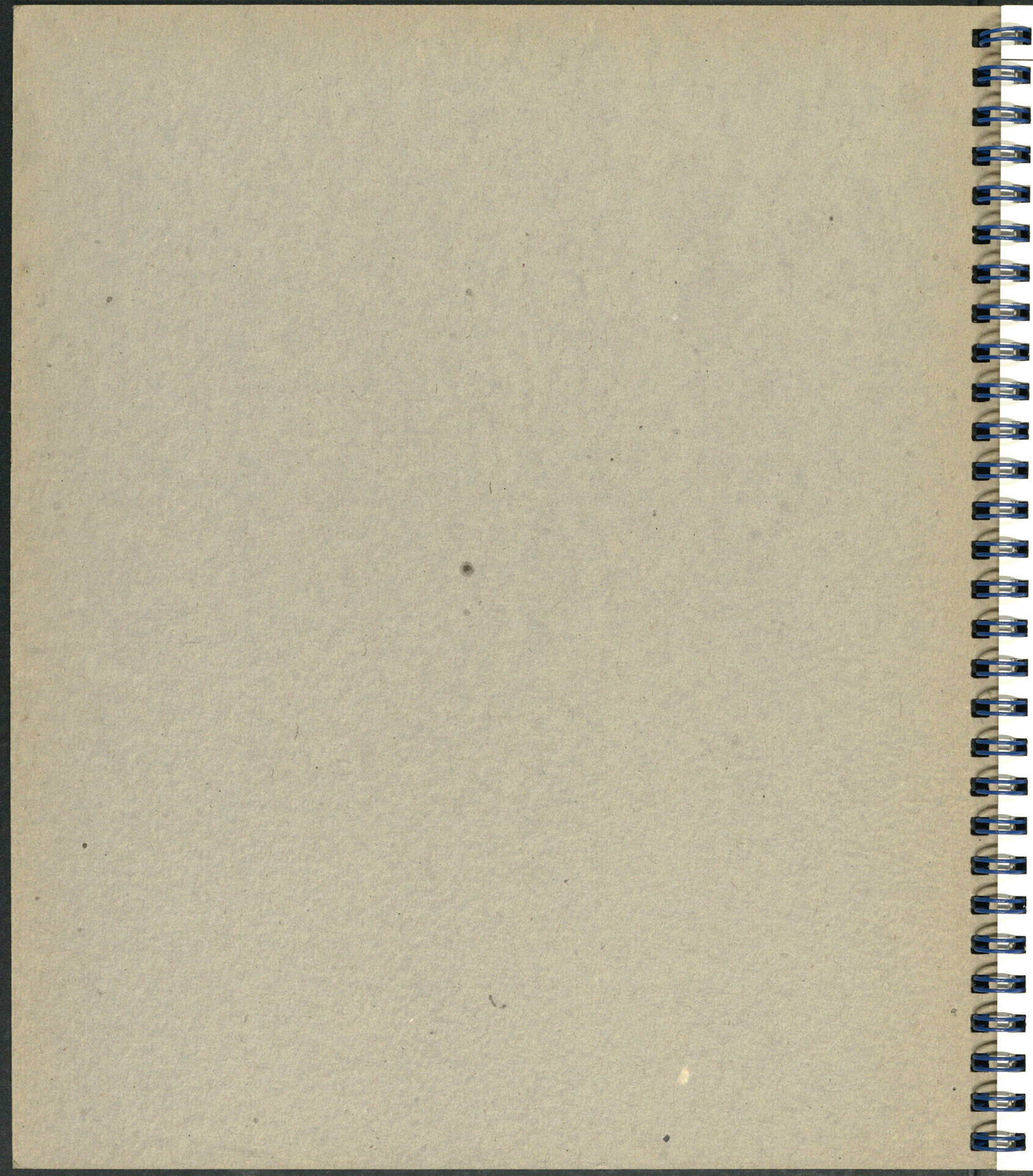
1969

M A R I O N H E R B S T

E E N O V E R Z I C H T

1982

DE FRANÇOISE VAN DEN BOSCHPRIJS

In juli 1977 overleed FRANÇOISE VAN DEN BOSCH.

De Stichting, welke haar naam draagt kent eens per twee jaar een prijs toe aan een vormgever/ontwerper van sieraden/objekten. In 1980 werd voor het eerst deze prijs toegekend aan PAUL DERREZ.

Een commissie bestaande uit Paul Derrez, Liesbeth Crommelin en Bernardine de Neeve, heeft MARION HERBST voorgedragen voor de (tweede) Françoise van den Bosch prijs.

Het bestuur van de Stichting Françoise van den Bosch, bestaande uit Jerven Ober, voorzitter; Piet Hein Verspijck Mijnsen, secretaris/penningmeester; Liesbeth Crommelin, nam het initiatief tot het organiseren van een overzichtstentoonstelling van het werk van MARION HERBST. De prijs wordt op 25.4.1982 uitgereikt te Apeldoorn.

INLEIDING

In dit boek worden allerlei zaken tesamen gebracht welke op zich reeds een beeld geven van wat er aan de hand is om tot een oeuvre te komen. Een werk hoeveelheid en intensiteit, dat zich aan de orde stelt; nu in deze specifieke vorm van overzichtsexpositie, een boek en een onderscheiding.

Ik denk dat het heel belangrijk is dat we ons realiseren de strijd, de twijfel, wellicht de angst steeds opnieuw 'uit de kast' te komen met een beeld dat anders is, maar op den duur een doorlopend verhaal blijkt te zijn. Het is geen 'verhaal', eerder een aaneenschakeling van elementen, beeldende uitspraken, die een geheel gaan vormen, op een goed ogenblik.

Van harte hoop ik dat dit unieke moment dat zoveel musea hun poorten openen en vertrouwen stellen in deze onderscheiding stimulerend zal doorwerken t.a.v. de betekenis van het ontwerpen van sieraden. Dat er een kentering is in het denken over deze vorm van kunst is onmiskenbaar. Tot deze acceptatie hebben vooral de kunstenaars zelf toe bijgedragen.

Het aardige hierbij is dat juist uit het archief van MARION HERBST blijkt hoe sterk in zo'n 10 jaar tijds dat beeld veranderd is. Dit boek laat op verzoek van Marion deze situatie herleven. Een dik plakboek vol recensies, meningen, aankondigingen van exposities en meningen van een aantal mensen die nu reageren op het werk en de gestelde vragen.

Het Bestuur van de Stichting Françoise van den Bosch, bestaande uit Liesbeth Crommelin, Piet Hein Verspijck Mijnsen en Jerven Ober, stelt met grote erkentelijkheid vast dat MARION HERBST evenals PAUL DERREZ voor haar, de prijs heeft willen investeren in de documentatie voor de ontwikkeling van het sieraad.

De Stichting is dank verschuldigd aan de deelnemende musea voor de interesse voor deze expositie, de participatie in deze publikatie waaraan met name door Marion Herbst, Henrik Barends en Paul de Nooijer intensief is gewerkt.

Jerven Ober, voorzitter Stichting Françoise van den Bosch
directeur Van Reekummuseum Apeldoorn

BIOGRAFIE

- 1944 Geboren Lingen a.d. Ems, Duitsland
1962 Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs, Amsterdam,
afdeling edelsmeden
1973 Medeoprichtster van de B.O.E. groep
1975 Betrokken bij de oprichting van de V.E.S.
Vereniging van Edelsmeden en Sieradenontwerpers
B.O.E. in Londen. T.V. programma Uit de Kunst
van Agna Arends
1978 Docent Nieuwe Lerarenopleiding, Tilburg
konstrukatieve werkvormen
1981 Docent Rietveldacademie, Amsterdam,
afdeling edelsmeden

TENTOONSTELLINGEN

- 1969 Sieraad '69, Galerie Het Kapelhuis, Amersfoort
1970 Wereldtentoonstelling Osaka
1970 Galerie Nouvelles Images, Den Haag
1970 Kunst und Handwerk aus den Niederlanden, Hannover en Keulen
1970 Congrescentrum, Den Haag
1970 Galerie Sieraad, Amsterdam
1970 Sculpture to wear Gallery, New York en Boston
1971 Galerie Het Kapelhuis, Amersfoort
1971 Musée des Beaux Arts, Brussel
1971 Keukenhof, Lisse
1971 Sculptuur, Emmen
1972 Sieraad 1900-1972, Eerste Triennale, Zonnehof, Amersfoort
1972 Galerie R.G., Curacao
1973 Galerie Het Kapelhuis, Amersfoort
1973 Institute of Contemporary Art, Boston
1973 Sculpture to wear Gallery, Londen
1973 Electrum Gallery, Londen
1973 Museum Aemstelle, Amstelveen
1973 Schmuck Tendenzen, Schmuckmuseum Pforzheim
1973 Galerie R.G., Curacao
1974 Galerie Sieraad, Amsterdam
1974 Revolt in Jewellery, 5 Dutch artists,
Electrum Gallery, Londen
1974 Edelsmeden 74, Hengelse Kunstzaal, Hengelo
1975 Sieraad 75, Galerie Het Kapelhuis, Amersfoort en
B.K.S., Tilburg
1975 Kunstambachten Benelux, Museum Het Sterckshof,
Deurne, Antwerpen
1976 Galerie Neon, Brussel
1976 Galerie Ra, Amsterdam (met Jan Tempelman)
1977 Galerie R.G., Curacao
1977 V.E.S., Heineken Galerij, Amsterdam
1977 De wegen van de kunst in de vrije sektor
(Galerie Ra) Fodormuseum, Amsterdam
1978 Galerie Ra, Amsterdam
1978 Rondom het sieraad, V.E.S., Stedelijk Museum, Amsterdam
1979 Galerie Meerten Sormanie, Maastricht (met Henriëtte Wiessing)
1979 De Moriaan, Den Bosch (met Henriëtte Wiessing)
1979 Galerie Flora, Eindhoven (met Henriëtte Wiessing)
1979 Galerie Ra, Amsterdam (met Henriëtte Wiessing)
1979 Sieraad in Singer, Singer Museum, Laren
1979 Atelier 16, Stedelijk Museum, Amsterdam
1980 Schmuck International, Wenen
1980 Galerie Roos van Alten, Krimpen aan de IJssel
1980 Veranderingen, Galerie Het Kapelhuis, Amersfoort
1980 Galerie Ra, Amsterdam (met Onno Boekhoudt)
1980 Fancy Goods, Ralph Turner's Collection of Popular Jewellery,
Scottish Art Council/Welsh Arts Council, touring exhibition
1981 10 years Electrum, Electrum Gallery, Londen
1981 Zeitgenössisches Deutsches und Niederländisches Kunsthandwerk
Triennale 1981, Museum für Kunsthandwerk, Frankfurt am Main en
Gemeentemuseum Arnhem
1981 5 keer Marion Herbst/5 jaar Galerie Ra, Galerie Ra, Amsterdam
1981 V.E.S., Stedelijk Museum, Amsterdam
1981 Kunst+, Vlaardingen
1981 Rings, Electrum Gallery, Londen
1981 Confectiecentrum, Amsterdam
1981 Ready Made, Schmuck aus Fertigteilen, Atelier Mattar, Keulen
en Galerie 17, Wenen
1982 Galerie Marzee, Nijmegen
1982 Galerie Micro, Oosterhout

- 1982 Gemeentelijk Van Reekummuseum, Apeldoorn
1982 Gemeentelijk Museum Het Prinsessehof, Leeuwarden
1982 Centraal Museum, Utrecht
1982 Museum Boymans-van Beuningen, Rotterdam
1982 Gemeentemuseum Arnhem
1983 Haags Gemeentemuseum
1983 Noordbrabants Museum, Den Bosch
1983 Frans Hals Museum, Haarlem

WERK IN COLLECTIES

Stedelijk Museum, Amsterdam
Dienst Verspreide Rijkscollecties
bruikleen aan het Van Reekummuseum, Apeldoorn
Gemeentemuseum Arnhem
Gemeentemuseum Utrecht
Kostuummuseum Den Haag
Museum Boymans-van Beuningen, Rotterdam
P.T.T.
Universiteitsmuseum Mexico City
Stichting Françoise van den Bosch
Particuliere verzamelingen

BIBLIOGRAFIE

- 1972 Scheppend Ambacht, augustus - Jerven Ober
1973 Modern sieraad, schone schijn of verkenningen van de
werkelijkheid?, april - Jerven Ober
1974 Scheppend Ambacht, april - Jerven Ober
1976 Galerie Ra, Amsterdam
1976 Studio Vista-Contemporary Jewellery - Ralph Turner
1979 Bijvoorbeeld, januari - Haarsieraden Marion Herbst-Paul Derrez
1979 Plastics for Jewellery - Harry Hollander
1979 Catalogus Atelier 16, Stedelijk Museum Amsterdam
1980 Bijvoorbeeld, mei
1980 Holland Herald - Dolf Welling
1980 Galerie Ra, Amsterdam, december
1981 5 Jaar Galerie Ra-Paul Derrez
1981 Catalogus V.E.S., Stedelijk Museum, Amsterdam
1981 Catalogus Triennale 1981, Frankfurt am Main
1982 Marion Herbst Schmuck/Sieraden, Gold und Silber, januari -
Wilhelm Mattar

Redactie
Jerven Ober

Voorbereiding publicatie

Henrik Barends
Marion Herbst
Jerven Ober

Correspondentie

Françoise van den Bosch
Juriaan van den Berg
Paul Derrez
Wilhelm Mattar
Jerven Ober
Ralph Turner

Uitgave

Stichting Françoise van den Bosch
Marion Herbst
Gemeentelijk Van Reekummuseum, Apeldoorn, i.s.m.
Noordbrabants Museum, Den Bosch
Gemeentemuseum Arnhem
Haags Gemeentemuseum
Frans Halsmuseum, Haarlem
Gemeentelijk Museum Het Prinsessehof, Leeuwarden
Museum Boymans-van Beuningen, Rotterdam
Centraal Museum Utrecht

Fotografie publicatie

De fotografie van de werken van Marion Herbst
door Paul de Nooijer, werd mogelijk gemaakt
door het Van Reekummuseum, Apeldoorn.

Fotografie uitnodigingskaart

Hans Hoogland

Vorm

Henrik Barends, Amsterdam

Tekstverwerking

Eduard Bos, Amsterdam

Druk

De Briefhoofden, Amsterdam

Opplage

2000

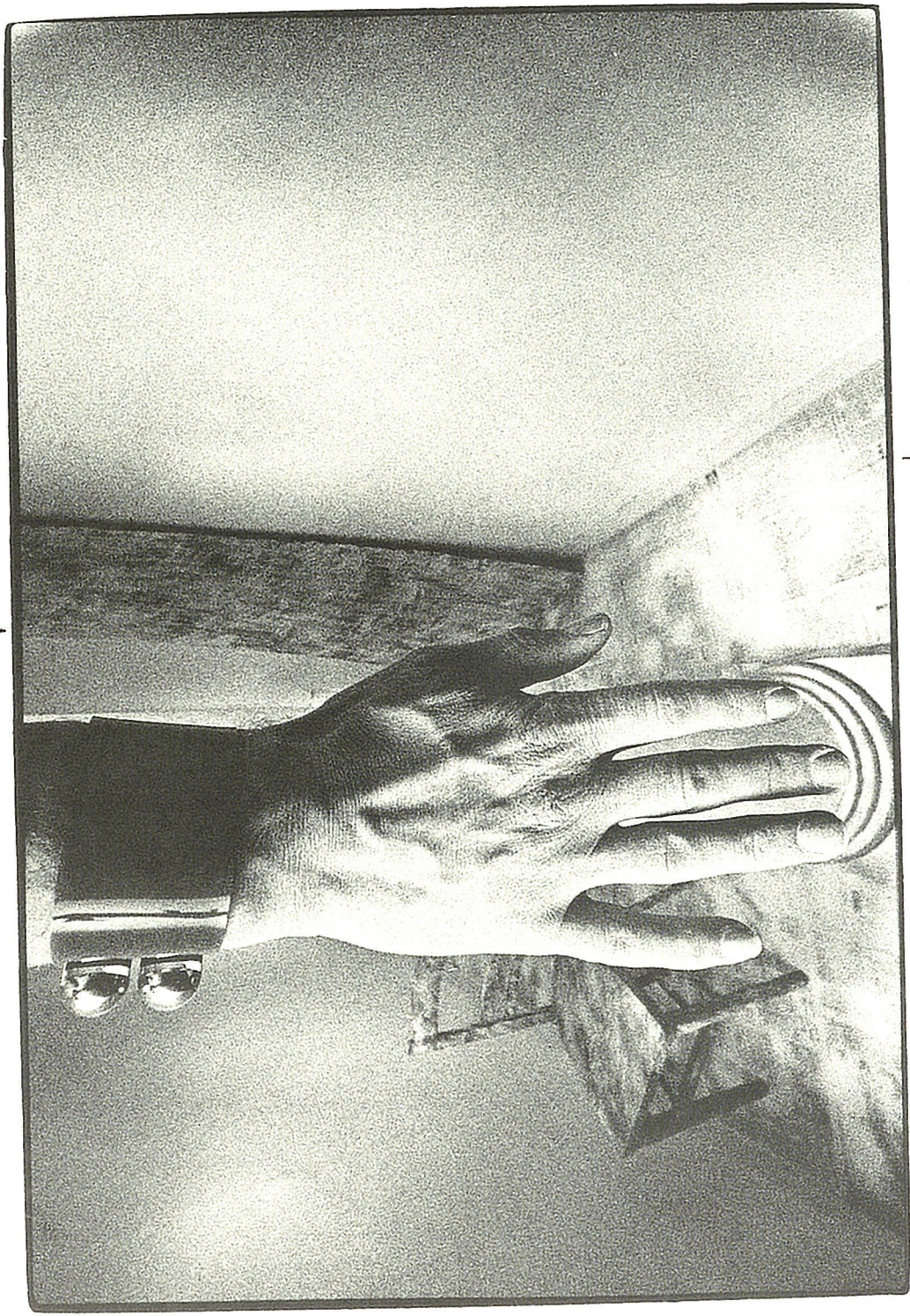
Publicatiedatum

25.4.1982

Voorbereiding expositie

Marion Herbst
Jerven Ober

1969

armband paars perspex + zilveren cloppen

Eerste tentoonstelling.
"Sieraad 69" het kapelhuis Quersloot-
Belangstelling overweldigend!

Marion Herbst

10

geboren 1944
adres: O.Z. Achterburgwal 81 II
Amsterdam
telefoon (020) - 248474
opleiding:
Amsterdam Rietveld Akademie

exposities:
Blaricum
Hulsbergen

1. oorbellen	rose perspex en alpaca
2. armband	paars perspex en zilver
3. ring	blauw perspex en zilver
4. ring	blauw-groen perspex en zilver
5. ring	rose perspex en zilver
6. halsband	rose perspex en alpaca
7. halsband	rose-paars perspex en zilver
8. halsband	rose perspex en zilver

Wat zullen mijn kleinkinderen er van vinden?

Van links naar rechts boven: zilveren armband van Nicolaas Thuys, halsband van perspex en zilver van Marion Herbst, broche van zilver met plexiglas van Onno Boekhoudt, armband van paars perspex en zilver van Marion Herbst.

Onder: gouden armband van Lydie van Bommel.

Zullen mijn kleinkinderen dit later mooi vinden? vragen aarzende kopers zich af op de verkooptentoonstelling Sieraad '69 in Amersfoort, ondanks het feit dat het juist de bedoeling is hier werk te laten zien dat in vorm en materiaal aangepast en gericht is op nu. Het is niet de bedoeling juwelen met beleggingswaarde te maken. Dat er dan toch een gevoelselement „geërfd van mijn grootmoeder” bij komt is iets waar de makers waarschijnlijk van zullen gruwen, maar dat aan de andere kant toch weer verheugend is, omdat er mensen belangstelling voor blijken te hebben waar ze het niet van verwacht zullen hebben.

De edelsmeedkunst is niet een nieuw vak. Er bestaat al jaren een yakschool in Schoonhoven en ook aan de academies is er een gespecialiseerde opleiding voor. Maar de richting die het de laatste tijd uitgaat is nieuw, en daar wordt ook nog maar sinds een korte tijd aandacht aan geschonken.

In 1967 werd in het Kapelhuis in Amersfoort voor het eerst een Sieraadtentoonstelling georganiseerd. Er waren toen verschillende richtingen vertegenwoordigd, maar allemaal met een „eigentijds karakter in de vormgeving”. Het was een enorm succes en voor sommige edelsmeden een stimulans om door te gaan in plaats van moedeloos hun vak er aan te geven.

Men wilde een vervolg op '67 en dat kwam. Er werden 80 edelsmeden uitgenodigd, 52 mensen leverden werk in waarvan er 22 door de juryring kwamen. Franck Ligteijn, Bernardine de Neeve en Benno Premisela kozen „uit werken, die hun inspiratie putten uit deze tijd en die hun basis vonden op dit moment met perspectief op de toekomst.” Door dit uitgangspunt werd de tentoonstelling meer een geheel.

Duidelijk is te zien wat voor invloed de pioniers op dit gebied, het echtjaar Gijs Bakker en Emmy van Leersum en Nicolaas van Beek, die ook in

het Van Abbe een tijd terug exposeerden, gehad hebben. Hun werk is het meest gestileerd, er is evenwicht tussen vorm en materiaal en hoe ingewikkeld de vorm misschien ook is, het ziet er helemaal niet opzettelijk uit. Ook met de functie van het sieraad blijven ze rekening houden. Want in het geëxperimenteer van hun medeexposanten wordt dat vaak ondergeschikt aan het plezier van het maken van „plasticjes”, die met een goede gebruiksaanwijzing ook nog te dragen zijn.

Maar dat is eigenlijk ook het leuke van de tentoonstelling, om te kijken wat voor eisen de makers zich stellen en hoe ze dat dan uitwerken.

In zijn geheel is een ontwikkeling te zien van traditioneel tot het Barbarella tijdperk. Maar ook in sommige afzonderlijke vitrines liggen zulke uiteenlopende oplossingen dat je je afvraagt hoe is het mogelijk dat hij of zij dit maakt, terwijl hij of zij het zó kan.

Degene met de meeste durf en hier nog ongezien nieuws is Marion Herbst. Zij gebruikt perspex en zilver en maakt daar een wonderlijke eenheid van. Onno Boekhoudt werkt ook wel met een contrasterende stof zoals plexiglas in zijn zilveren broches, maar het zijn abstracte schilderijtjes die te klein zijn uitgevallen. Nicolaas Thuys slaat met zijn werk

een brug van het bekende naar het nieuwe. Zijn vormen hebben nog iets vriendelijks waarvan in de gestileerde armbanden van Emmy van Leersum helemaal geen sprake is.

Naast de hiergenoemde geven Irene Blakker, Lydie van Bommel, Françoise van den Bosch, Meta Busch, Lex Eigenman, Joke Gallmann, Hans van der Heijden, Marjori Hoogland-Bal, Menno Meijer, Riet Neerinx, Aimée Rhemrec, Annie van Schaick, Herman Sneyders en Vogel, Chris Steenbergen, Hans Suasso de Lima de Prado en Jan Tempelman, een indruk van de hedendaagse edelsmeedkunst in Nederland.

Behalve roestvrij staal, aluminium en plastics, wordt er ook veel goud en zilver gemaakt. Dit maakt het moeilijk een oplossing te vinden om de rijks-subsidieregeling van 25 pct. ook op de aankop van sieraden toegepast te krijgen. Het zou een subsidie over het werkloos moeten worden.

De Sieraadtentoonstelling wordt voor het laatst in het Kapelhuis gehouden, want het Zonnehof in Amersfoort heeft de organisatie ervan overgenomen.

Maar Hyke Koopmans en Margje Blitterswijk blijven in hun Kapelhuis in de Krankeledenstraat 11, ceramiek, wandkleden, houtdraaiwerk en ook grafiek tentoonstellen. Door hun aandacht voor het ambacht in de kunst is bij hen hoofdzaak wat in museum en galerie een randgebied blijft. De Sieraadtentoonstelling is verlengd tot 17 januari. Als men er naar toe gaat is het handig iets effens aan te hebben in verband met het onvermijdelijke passen.

LILY VAN GINNEKEN

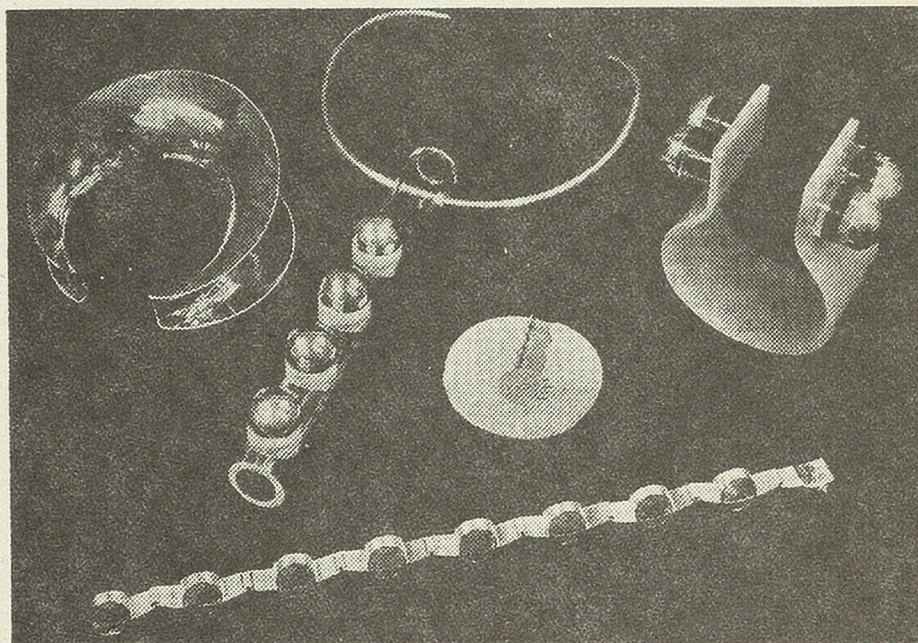
Algemeen Handelsblad 23.12.1969

Verfrissende edelsmeedwerk

Wie een sieraad wil kopen, gaat meestal hetzij naar de juwelier, hetzij naar een bijouteriezaak. De derde mogelijkheid, een bezoek aan een edelsmid, ligt minder voor de hand. Men weet niet wat hij maakt en wat hij rekent en blijft daarom uit de buurt, zelfs als men naam en adres kent. Dat men zichzelf daardoor bijzonder aantrekkelijke mogelijkheden ontzegt, kan men deze maand constateren in het Kapelhuis in Amersfoort, waar werk is geëxposeerd van 22 Nederlandse edelsmeden. Bij alle onderlinge verschillen hebben ze gemeen, dat hun werk verfrissend en verrassend aan doet. Ook als ze de materialen van de juwelier gebruiken — ze verwerken wel degelijk goud en zilver — doen ze dat helemaal anders. Verder komen voor hen ook alpaca, roestvrij staal, aluminium, chroom en perspex in aanmerking. Steunen komen er slechts bij uitzondering aan te pas en dan nog blijft het bij halfedelstenen, een enkele keer parels.

Dat zegt reeds iets over de aard van het werk. Meestal maakt dit niet de indruk te zijn geboren uit de bedoeling iemand op te sieren, doch uit de behoefte een gave, sprekende vorm te scheppen, in de hoop dat die een goede bijdrage zal wezen aan het totaalbeeld van een vrouw. De decoratief gerichte inzendingen — die zijn er ook — zijn niet de sterkste; ze geven een impressie van lief en aardig, maar brengen niet de dwingende overtuigingskracht op van de anderen.

Het uitgangspunt is vaak strikt mathematisch. Men neemt een plat vlak, snijdt het in, volgens zorgzaam uitgekende curven, en buigt het open. Een ingesneden rechthoek kan een boeiende armband opleveren, inwikkelder figuren leiden tot

Links boven gepolijste zilveren armband van Nicolaas Thuys, daarnaast halssieraad en armband van Marion Herbst, gemaakt van perspex en zilver, in het midden een broche van mat zilver met plexiglas en staal van Onno Boekhoudt, onderaan een gouden armband van Lydie van Bommel.

ringen of oorsieraden, die zonder schroef- of clipwerk uit eigen kracht aan het oor worden geklemd, of ook wel vastgehaakt aan oortop en -elletje. Aaneengeschakelde elementen, soms van grote eenvoud, leveren colliers of armbanden op. Dit alles klinkt eenvoudiger dan het is. Een sieraad, dat niet volmaakt glad en gaaf van vorm is, dat niet mooi egaal gepolijst is of scherpe randjes heeft, is een mislukking. Anders gezegd, zonder een perfecte beheersing van het métier kan men nog niet het simpelste ringetje maken.

Natuurlijk geldt dat precies zo voor degenen die een driedimensionaal uitgangspunt nemen — een band met opstaande randen, of een holle band, waar ergens een kneep of een

draai in wordt gelegd, en zeker ook voor wie in gouden sieraden een zodanige lichtreflex weet op te roepen, dat men meent een glanzende steen erin verwerkt te zien. Heel strak en sober, maar in wezen evenzeer mathematisch, zijn de sieraden, waarvoor is uitgegaan van een recht of schuin afgeëten stukje armbrede buis, waarin een plat facet of een kronkel is aangebracht. Zijn de sieraden, die afgeleid zijn uit speelse vervormingen van het platte vlak meestal glanzend gepolijst, zodat alle curven een maximale lichtwerking krijgen, zodra de dikte van het materiaal een rol gaat spelen, vinden we gesatineerde oppervlakken.

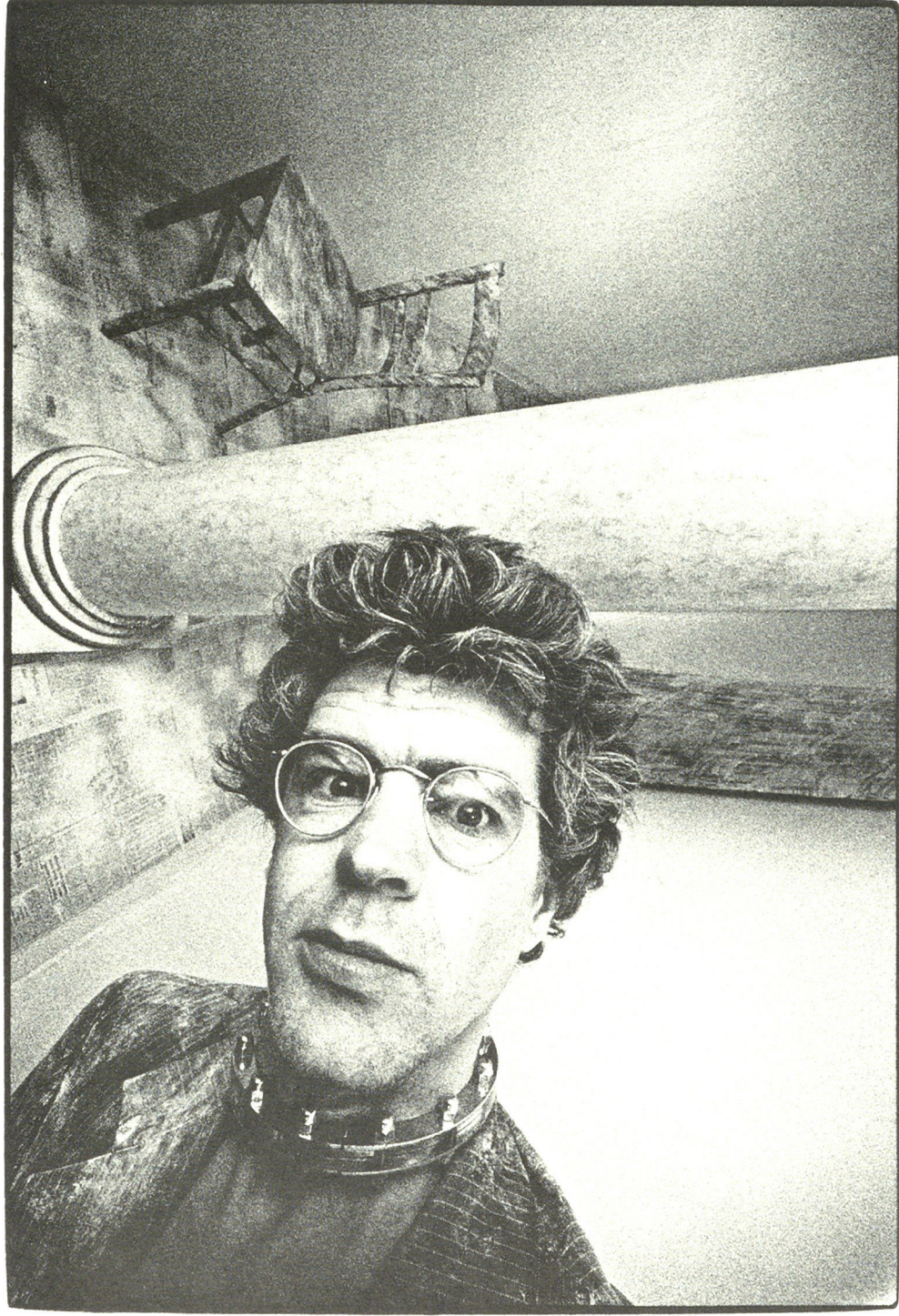
Voor wie zijn de sieraden van deze tentoonstelling,

tweede in een cyclus van tweejaarlijkse herhalingen, bestemd? Niet voor degene, voor wie een sieraad in de eerste plaats statussymbool is, want om die functie te vervullen moet het een plaats hebben in de hiërarchie van de juwelierstraditie. Wel voor iedereen die gevoel heeft voor schoonheid en originaliteit plus de moed om iets nieuws en verrassends te dragen. Bij een traditioneel toilet kan men zowel klassieke als deze moderne sieraden dragen. Bij typisch hedendaagse kleren — tuniepak, jumpsuit, overgooier — zijn de klassieke sieraden weinig op hun plaats en vormt juist dit eigentijdse werk de volmaakte aanvulling.

Jeanette Teengs

NRC 29.12.1969

1970

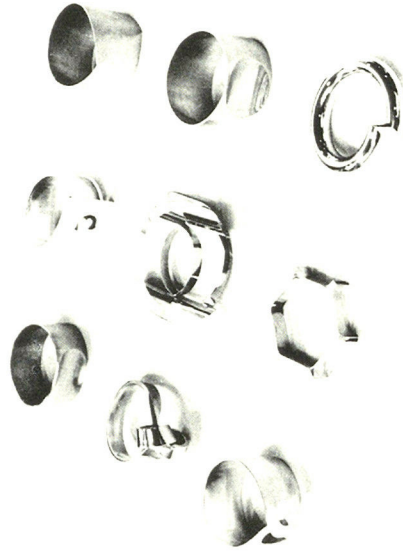
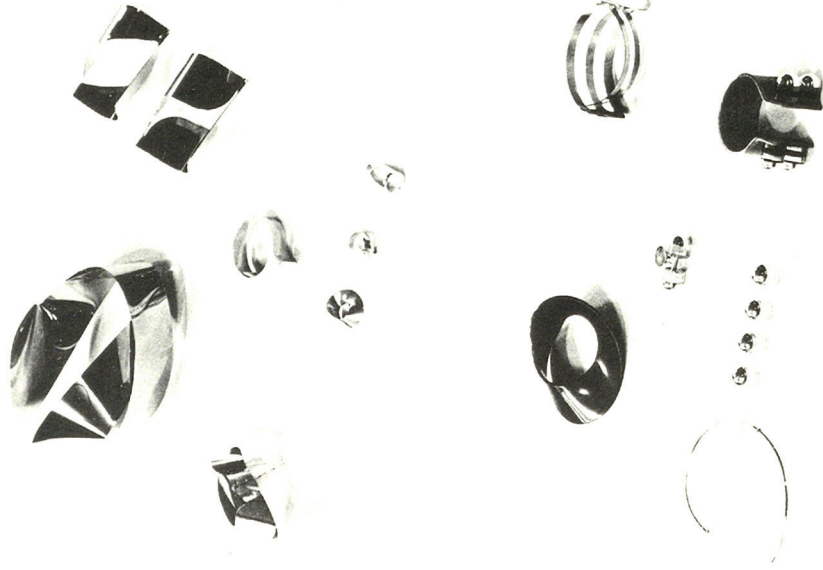

halssieraad aluminium, perspex + dopmoeren

Wereldtentoonstelling Osaka. Toe waar, 't kan niet op. 1970

受付

Reception Area

装飾品担当

Accessories

ギンス・バックカー	Gijs Bakker
イレース・バックカー	Irene Bakker
ニコラス・フアン・ビーク	Nicolaas van Beek
フランソワ・フアン・デン・ボーシュ	Francoise van den Bosch
マリオン・ハーブスト	Marion Herbst
ハンス・フアン・デル・ハイドン	Hans van der Heijden
エミー・フアン・ルースム	Emmy van Leersum
エイミー・レンレグ	Aimee Rhenrev

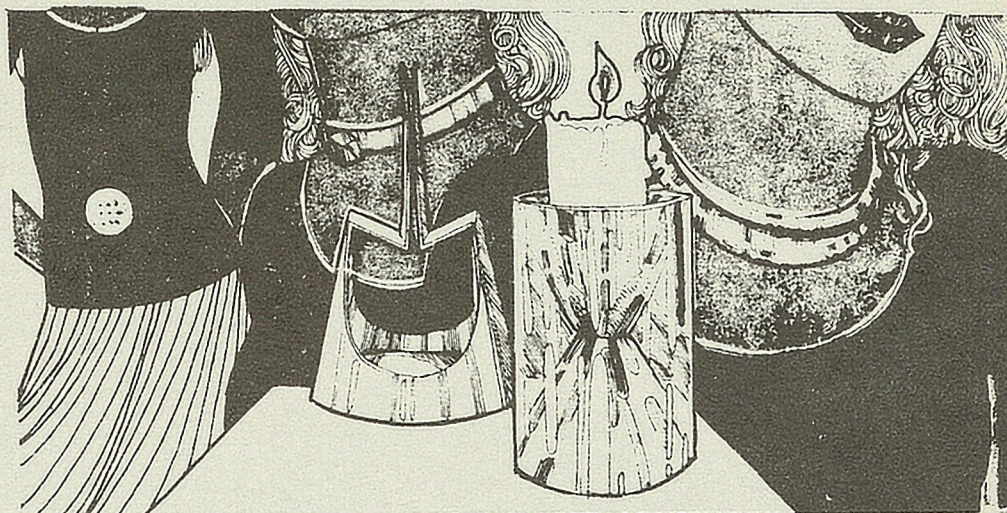
sieraad bij sieraad

In het snel omhoogschietende woud van galerietjes is Sieraad aan de Herengracht 242 in Amsterdam een unicum in ons land omdat het een galerie is, waar uitsluitend edelsmeden hun werk exposeren en verkopen. Een beetje ouderwets begrip „edelsmid“, al moet je die titel wel halen wil je edele metalen willen kopen en bewerken. De moderne edelsmid wil liever een vormgever genoemd worden, althans de groep die in Sieraad te vinden is met te zamen omtrent 150 sieraden in zilver, roestvrij staal, aluminium, perspex en goud. Liever

geen unica meer, maar ontwerpen voor kleine series. Voor de Sieraad-ontwerpers geldt het materiaal minder dan de vorm, waarin u vergeefs zult zoeken naar edelstenen.

Een unicum zonder unica, Sieraad, opgericht door Lous Martin en Hans Appenzeller, beiden edel-vormgevers, die hun atelier achter de deuren zelf ingerichte expositieruimte hebben, waar het werk van omtrent zeven mede-smeden tentoon staat en waar iedere zes weken een nieuwe „gast“ exposeert.

JEANNE ROOS

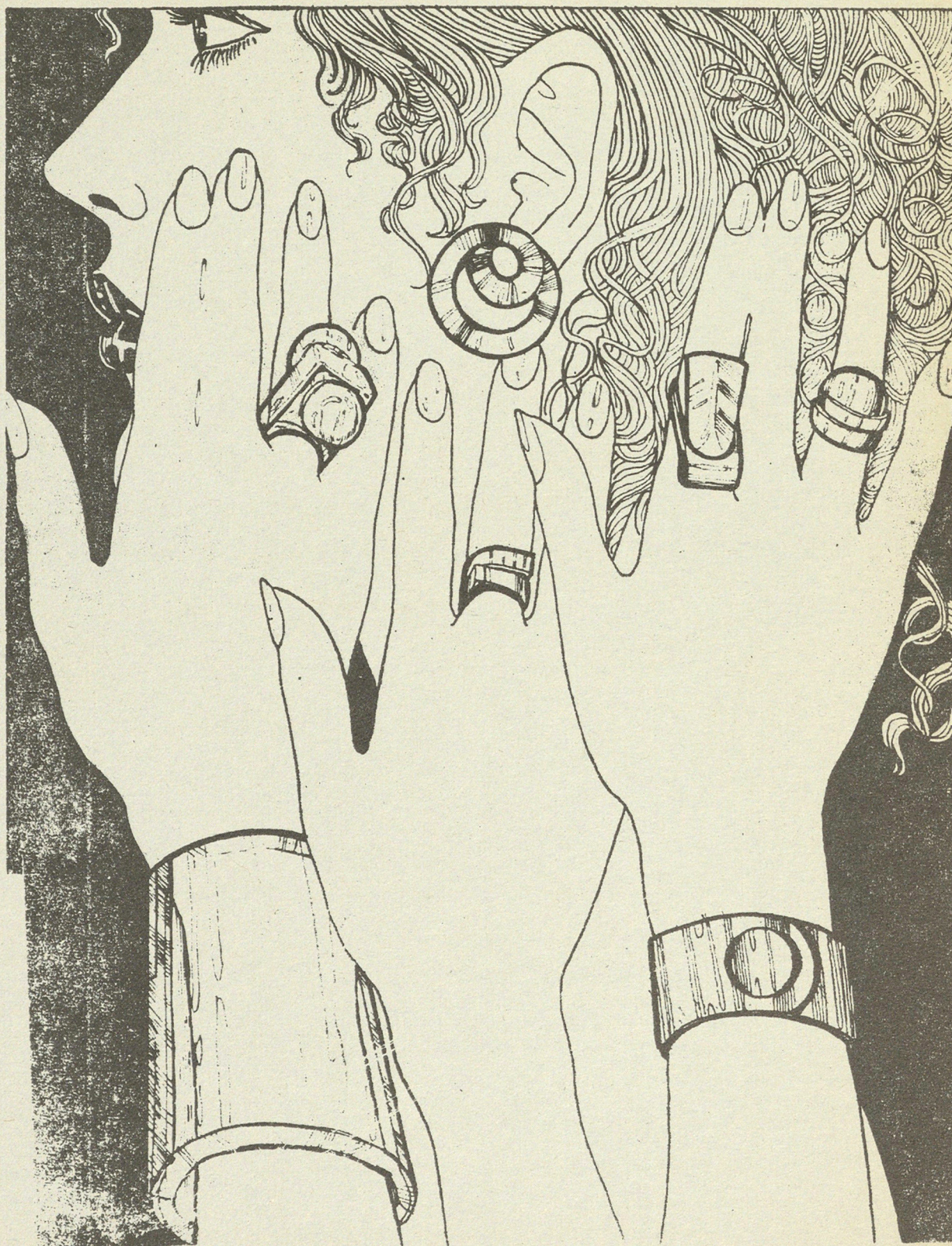
v.l.n.r.

Tekeningen: MAUREEN RICHARDSON

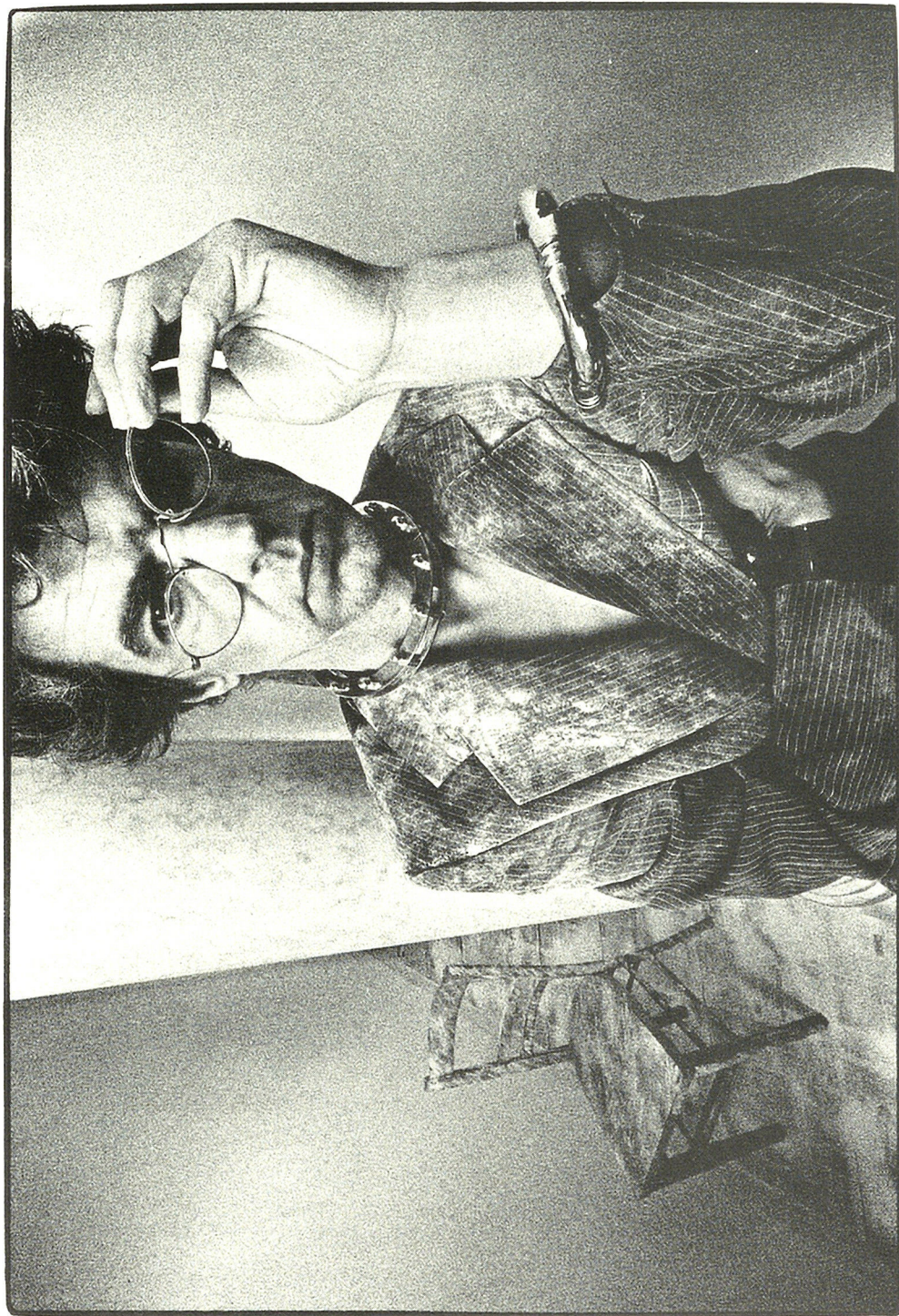
- broche van zilver, f 48,— (Jan Tempelman);
- halsband van roestvrij staal met verend slot, f 40,- en (helemaal rechts) halsband van hoogglanzend zilver, f 233,- (beide van Nicolaas Thuys);
- midden: zilveren kandelaar van Bart Bleys (linkse) en perspex kandelaar met zilveren binnenkern in diabolovorm (f 475,-) van Katelijne Hoorweg.

Rechts v.l.n.r.

- doorzichtige perspex armband als een machet met zilveren schakelersluiting, f 242.- (Harriet Mastboom);
- ring van perspex, f 75.- (Marion Herbst);
- zilveren oorbel in spiraalvorm, die om de oorlel klemt, f 122.- p. paar (Nicolaas van Beek);
- gouden ring met afgeplatte bovenkanten. Worden erg veel voor verlofings- en trouwringen gebruikt. Per paar f 265.-, gesmede zilveren ring, die over het vingerkootje valt, f 141,- en roestvrij stalen armband met verend slot, f 65,- (alle drie van Hans Appenzeller)
- zilveren ring uit twee om elkaar draaiende delen, f 115.- (Francoise v. d. Bosch);

1971

"doucheslang" armband

PERSBERICHT

herengr. 242
NU OOK
HEISTEEG 6
(bij Hoppe)
tel. 241662
12.00-18.00 u.
marion herbst +
13 edelsmeden
**galerie
sierraad**

Galerie Sierraad opent dépendance

Galerie Sierraad, Herengracht 242 in Amsterdam opent op 8 april 1971 een dépendance, bij Collection d'Art, Heisteeg 6 (bij Hoppe).

Uitnodiging: donderdag 8 april om 15.30 uur.

Op donderdag 8 april om 15.30 uur zal de opening plaats vinden, gelijktijdig met de opening van Armando die bij Collection d'art exposeert. Meisjes met mooie sieraden aan zullen u graag een drankje aanbieden.

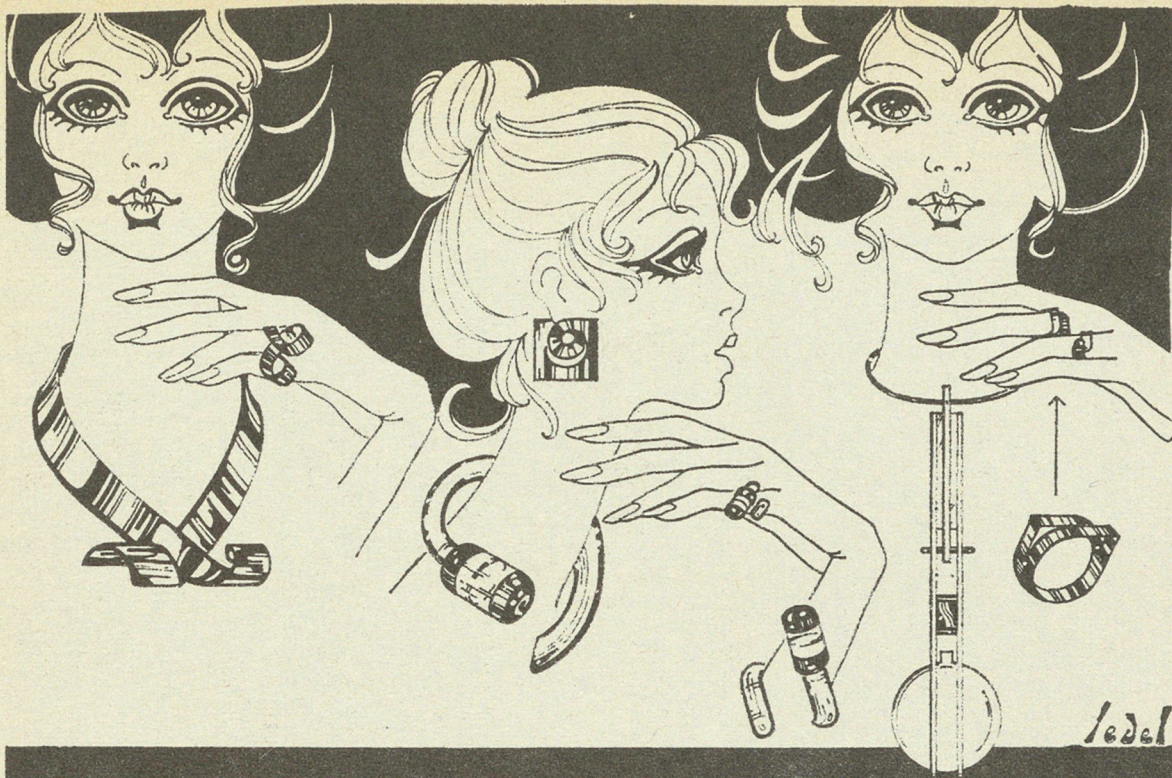
Opening voor het publiek: donderdag 8 april om 20.30 uur.

Galerie Sierraad bestaat nu anderhalf jaar en heeft in die tijd een overzicht gegeven van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van de edelsmeedkunst. Naast een permanente kollektie sieraden van op dit moment 12 edelsmeden wordt om de zes weken een speciale tentoonstelling gehouden van een gastexposant. Na afloop van zo'n speciale tentoonstelling wordt het werk in de permanente kollektie opgenomen, waardoor deze steeds omvangrijker wordt. Op dit moment vindt u in Galerie Sierraad het werk van de volgende edelsmeden:

Hans Appenzeller
Nicolaas van Beek
Francoise van den Bosch
Marion Herbst
Dorien van Loggem
Lous Martin

Harriet Mastboom
Annie van Schaick
Lijsbeth Teding van Berkhout
Eric Scheps
Jan Tempelman
Nicolaas Thuis

Ter gelegenheid van de opening van de dependance van Galerie Sierraad, een tentoonstelling. Sieraden van zilver met een perspex koepeltje waaronder kleine poppetjes, bloempjes of cilindertjes.
Van Armando herinner ik mij niets meer.

MODERN SIERAAD PRIJZIG MAAR WEL MOOI

Het moderne sieraad heeft al lang een plaats veroverd op exposities van nieuwe vormgevingen. Het begint nu echter ook door te dringen in boetiekjes, waar het de belangstelling gewekt heeft van jonge mensen.

De makers van het moderne sieraad hebben afgedaan met de vroegere pronkjuwelen. Ze werken met nieuwe materialen als roestvrij staal, aluminium, alpaca (wit koper) en perspex, maar toch ook nog wel met goud en zilver.

Wat deze kunstenaars, meestal (pas) afgestudeerde jongeren van kunstacademies, presteren is verbluffend. Hun ontwerpen hebben een forse, eerlijke vorm. Zij zijn wel niet altijd even draagbaar, maar elk met de hand vervaardigd voorwerp is artistiek verantwoord.

Zo zijn er bijvoorbeeld massieve hals- en armbanden van roestvrij staal in de vorm van veredelde kogellagers, waarin de draagster als een slavin geboeid is, daar staan echter andere wel draagbare ontwerpen tegenover. Onder andere prachtig gestyleerde ringen van

goud of zilver, armbanden van metaal met gekleurd of wit perspex, oorsieraden van hetzelfde materiaal, verlofings- en andere dubbele ringen, die als één geheel of afzonderlijk te dragen zijn, manchetknopen, gespen voor ceintuurs en schoenen.

Goedkoop zijn de moderne sieraden niet. Soms wordt er een rijksaankoopsubsidie verleend, waardoor de prijs met vijftienvintig percent vermindert wordt.

Ring van zilver, soms met perspex versieringen, zijn er vanaf vijf en zestig gulden. Verlofingsringen van geklopt zilver: honderd vijf en negentig gulden per paar, aluminium armbanden met perspex doppen: honderd vijf en twintig gulden en haarsieraden van alpaca negentig gulden.

De ontwerpen op de tekening zijn van een aantal jonge kunstenaars die permanent exposeren in Galerie Sieraad en in het pas geopende Bougal keldertje in Amsterdam.

ANNEMIE VAN WEERT

De prijzen van sieraden zijn altijd een punt van discussie geweest. Misschien doordat veel sieraden heel sober van vormgeving waren en er weinig of niet met kostbare materialen werd gewerkt. Maar toch, de waarde van een schilderij wordt toch ook niet bepaald door de hoeveelheid verf.

Armbanden met subsidie

Het is tegenwoordig mogelijk om, ook zonder nou al te directe betrekkingen met minister Engels te onderhouden, een armband te dragen die voor 20 procent door hem is betaald. Want een armband of ander sieraad heet dezer dagen niet zelden een „draagbaar object” en deze iets te modieuze term doet het al vermoeden: draagbare objecten vallen onder Kunst. En Kunst valt weer onder de minister, althans onder CRM, en die verleent bij aankopen boven de honderd gulden 20 procent rijkssubsidie. Zodoende.

Wanneer is een sieraad ineens kunst? Dat is ontzettend moeilijk vast te stellen. Wel is het duidelijk, dat zich op het gebied van de edelsmeedkunst de laatste tijd even ingrijpende veranderingen hebben voltrokken als al eerder bij de beeldhouwkunst en de schilderkunst het geval was. Er kwam een neiging om niet meer alleen met edele metalen te werken maar ook met kunststoffen, het sieraad werd meer naar de designkant toegetrokken en werd een beetje ont-snobt. In die vorm is het wellicht meer bereikbaar, hoewel er bij die hele kunstkant eraan natuurlijk weer een ander snobgevaartje op de loer ligt.

Maar kom, niet zo somber bij de opening van de nieuwe Am-

sterdamse Galerie SIERRAAD waar zoveel moois en interessants te zien is. Marion Herbst, oorspronkelijk beeldhouwster, verwerkte in haar sieraden veel metaal en plexiglas. Nu is ze bezig deze sieraden monumentaal te vergroten. Men kan bij een meer dan twee man grote ring dan ook nauwelijks meer van een draagbaar object spreken, wel van een opzienbarend project, dat het erg goed zal doen op de Floriade, de Keukenhof en misschien zelfs wel op Sonsbeek.

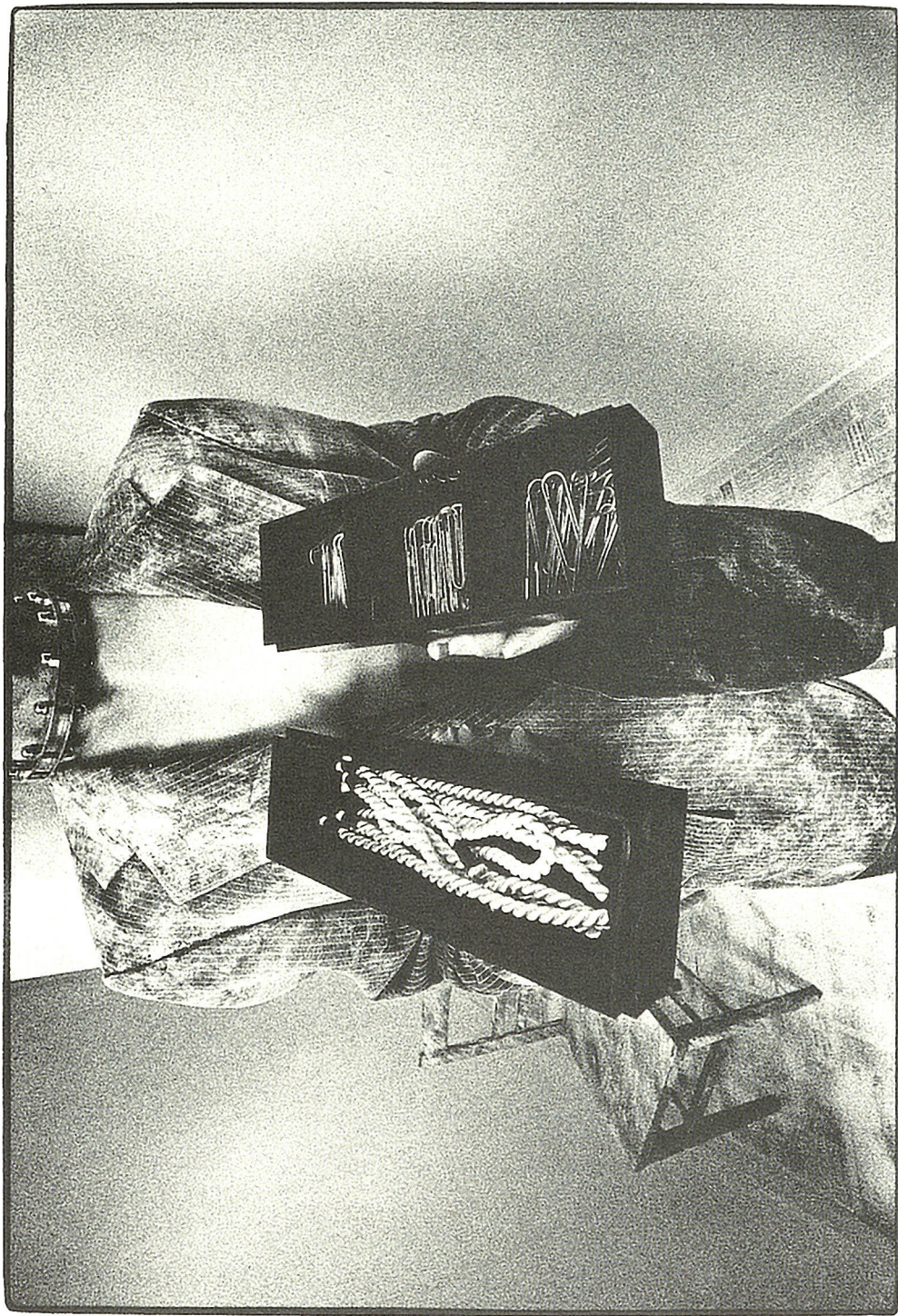
Henk de Leeuw den Bouter heeft zich laten inspireren door de kegel: elk sieraad bestaat uit twee delen van een kegel die aan elkaar gesoldeerd worden. Hierdoor ontstaan strak verlopende vlakken die om vinger, pols of hand sluiten. Mede oprichter en organisator van

„SIERRAAD”, Hans Appenzeller, exposeert veel aluminium sieraden. Ringen en armbanden van massief aluminium, aan één uiteinde gespleten waarin het andere uiteinde dan sluit – een onderdeel van zijn uitgangspunt dat de sluiting altijd een meespelend element in het sieraad moet zijn. Zulke armbanden zijn draagbaar omdat het materiaal nogal licht is. Ze kosten 150 gulden – min 20 procent rijkssubsidie. Erg mooi en mannelijk zijn ook z'n veerkrachtige roestvrij stalen armbanden die dan ook duidelijk voor mannen bestemd zijn. Deze speciale expositie duurt tot 9 juni, van talloze andere edelsmeden is er een permanente collectie draagbare objecten te zien. Galerie SIERRAAD, Singel 406, Amsterdam. Geopend di. t/m zat. 12-18 uur.

MEREL LASEUR

Wie de rijkssubsidie heeft afgeschaft en op welke gronden, weet ik niet. maar het is jammer dat het niet meer bestaat.

1972

Perspek clossies + towel-ies + paper clips

een uitstekende tentoonstelling!

Begane grond een internationaal overzicht van sieraden gemaakt in de periode 1900-1972, terwijl er op de bovenverdieping een verkoop tentoonstelling gehouden werd van het werk van hedendaagse nederlandse sieraadontwerpers en edelsmeden. Daarnaast kon men ook de inzending zien van diegenen die we hadden gedaan aan de prijsvraag het als thema "schalel". Jammer dat een dergelijk gebeuren niet meer op die schaal heeft plaats kunnen vinden.

zonnehof
amersfoort
holland
28-110 1972

sieraad 1900-1972

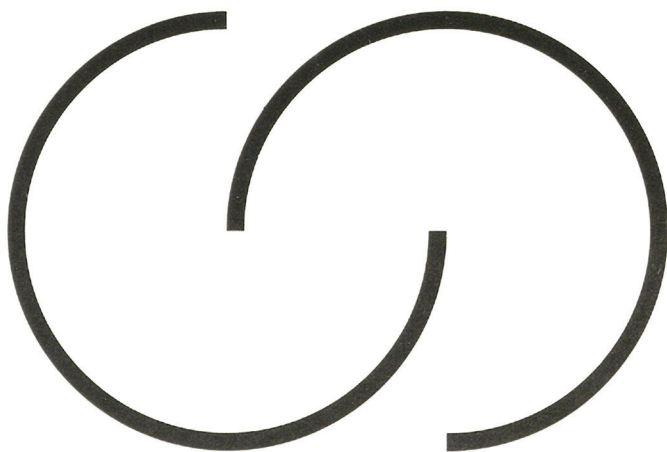
triennale 1

keuze uit het werk van Europese
edelsmeden

selected works of European
gold- en silversmiths

sélection de joailliers-orfèvres
européens

ausgewählte Werke europäischer
Goldschmiede

GEZIE

op expositie
SIERAAD
in Amersfoort

Gooi en Eemland
10.0.1972

Van kralen en spiegeltjes tot verchroomd kachelpijpje

De tentoonstelling **SIERAAD** (1900-1972) in Amersfoorts Zonnehof is een uniek gebeuren waaraan een prijsvraag werd verbonden om de moderne edelsmeedkunst te stimuleren. De expositie is de eerste in 'n serie internationaal georiënteerde triënnales. De volgende presentatie zal geen historische aspecten meer vertonen, maar een eigentijds overzicht geven en één thema tot onderwerp hebben. Het is een gedurfde onderneming, aangegeven en opgezet door de dames Margje Blitterswijk en Hyke Koopmans van de galerie 't Kapelhuis in de Keistad en geschaard door de Amersfoortse Culturele Raad, die het (mede) mogelijk maakte vijfhonderd stukken samen te brengen met een verzekerde waarde van om en nabij de drie miljoen gulden!

Nadat in het begin van de jaren zestig in het Hilversumse GSA een poging was gedaan om het kunstambacht meer allure te geven (een kostenverlindend project dat na één presentatie bleef steken) verbaasde het Kapelhuis in 1967 het expositie wezen met de presentatie van werk van 24 Nederlandse edelsmeden. De galeriehoudsters brachten deze primeur in hun streven om de gebonden kunsten te bevorderen en met name de kunst van het handwerk te propaganderen.

Het succes van die tentoonstelling stimuleerde tot een volgende manifestatie — opnieuw op nationaal niveau — in 1969, maar toen bleek dat er intussen te weinig „groei” was geweest om deze opzet te continueren. De zoete winst van de laatste manifestatie was echter de toepassing van de rijkssubsidiereregeling op het werk van edelsmeden waarmee deze kunstvorm als volwaardig werd erkend. De lengte van haar polsstok kennend riep het duo Blitterswijk-Koopmans de hulp van Amersfoort in om een internationale overzichtstentoonstelling te realiseren. Deskundigen van grote faam verleenden hun medewerking. Uit de rij enthousiaste participanten til ik twee namen: Benno Premelsa, die voor de intieme en toch doelmatige inrichting zorgde (en bo-

vendien de moderne sieraden selecteerde) en mej. C. Overhoff van de Zonnehof die als administratieve „close-for-ever” onschatbare diensten bewees.

Driemaal duizend gulden kwam bovendien nog eens op tafel (Amersfoort, de provincie Utrecht en het Kapelhuis!) fournereerden die bedragen om idee, vormgeving een vakmanschap in de uitgeschreven prijsvraag te bekronen. Maar liefst 42 kunstenaars deden aan de wedstrijd mee. Ook hun werk vindt men in de Zonnehof uitgesteld in de nabijheid van de voorbeeldig ingerichte boetiek waar het eigentijdse sieraad (bekroond met subsidie) wacht. Minder exclusief en extravagant dan de stukken die het begin van de boeiende tentoonstelling vormden: Jugendstil. En met duidelijk meer en betere kansen om de massa te bereiken dan de sieraden van Art Nouveau of Nieuwe Kunst in zweepslag-, lintworm-, krullemie- of golfstijl om enkele van de minder flatteuze benamingen op te rakelen.

Tegen machine

Het floraal-organische van de Jugendstil waarvoor symbolisme en de Pre-Rafaëlieten de wegbeders waren, was een kort leven beschoren. Wortelend in de tweede helft van de negentiende eeuw beleefde deze stijl omstreeks 1900 haar absolute hoogtepunt om daarna snel in verval te raken. Art Nouveau, opgeroepen om de vormproblemen die de machine van de industriële revolutie opriep te beantwoorden, verzandde in individualisme. Het werd een kunstenaarsstijl, die in haar luxe en soms buitennissige uitdrukkingssvorm geen sociaal-horizontalisme kon bewerkstelligen, maar toeviel aan het verticalisme van de upper-ten, de happy-few.

Natuur

De herwaardering van Jugendstil ligt in de ontwikkeling besloten. De zorg om het milieu, de bezinning op de natuur heeft een link met de sterk groeiende belangstelling voor de verfijnde schoonheid van lijn, en kleur waarvoor pauwen en zwanen, libel-

len en liervogels, vissen, riet, lilies en ranken, die de objecten (veelal zeer erotiserende vrouwegestalten) bijna overweldigden in de versierdrift van die dagen.

Naast het florale (oosters-vrouwelijke) aspect van Art Nouveau was er ook een constructief-geometrische richting (westers-mannelijk) waarop in volgende decennia is voortgebouwd. Beide vormen zijn in de naoorlogse en recente edelsmeedkunst terug te vinden.

De winst van het Jugendstilsieraad is niettemin van grote waarde. Uit het experiment kwam de herontdekking van het venster-email, terwijl ook de vrijheid werd gevonden om materialen te combineren, die minder kostbaar waren. De aanzet tot een ontwikkeling, die vandaag in aluminium en perspex, acryl, staal, glas en koper optimaal wordt uitgewerkt.

Aarde

Uit grafvondsten en opgravingen is gebleken dat de versierdrift zo oud is als de vrouw. „De relatie vrouw-juweel is onpeilbaar”, schrijft Anne Mulder in de Sieraadcatalogus. Verbondenheid met Moeder Aarde, de waardering voor alles wat fonkelt en schittert, de lust om te behagen, om de vrouwelijke lijn te accentueren of te corrigeren, het zijn stuk voor stuk bestaansgronden voor het sieraad.

Primitief van oorsprong en daardoor „religieus” en onuitroelbaar. Het verschil tussen een verleidelijk snoerparels en een halsketting van schelpen en tanden is de prijs en de blanke, respectievelijk ebbenhouten hals, die ze sieren.

Dreiging

Het fascinerende van de manifestatie in Amersfoort is vooral het tijdsbeeld dat men er uit proeft. Enerzijds het verlangen naar de toekomst en verte tot uitdrukking gebracht in zwellende knoppen en het exuberant-exotische van het vreemde. Anderzijds is er de explosie in artistiek vakmanschap dat een reeks unieke kunstwerken creëerde die uitmuntte door technisch meesterschap en uiter-

ste verfijning. De samenhang met de ongebreidelde kooplust, die de nog niet door inkomstenbelastingen geplaaide nieuwe rijken demonstreerden in hun verzamelwoede duidt mogelijk op een voorvoelen van naderend onheil (wereldoorlog?)

Surrealisme

De uit de Art Nouveau voortgekomen Art Déco, gekenmerkt door een verstrakking (onder invloed van het kubisme) van de vormen, krijgt in het tweede van de in drie tijdperken ingedeelde expositie alle aandacht. Het aan de „modernen” gewijde laatste hoofdstuk is niet minder gedurfd en buitennissig als het eerste, aan de Jugendstil gewijde. Men vindt er de namen van groten als Alan Davie, Lucio Fontana, Ray Man, Gio Pomo-doro, François Morellet, Niki de Saint, Phalle en Alexander Calder, maar ook die van baanbrekers als Gijs Bakker en Emmy van Leersum, van Chris Steenberg en hofleverancier Archibald Dumbard.

Ook van Karel Niehorster, die in de boetiek het surrealisme omarmt blijkt te hebben en in een serie rits-tasjes een vrouweborst, een oog, een vingertop en een mond met parel-witten tanden opsloot. Vooral dat laatste doet denken aan Dalí die het dicht-erlijk cliché „lippen als robijnen en tanden als paarden” in een surrealistisch bijou vertaalde.

De soms oogverrukkende tentoonstelling omvat de met lilies „geëncadeerde nymf, die Lalique in een hanger samenbracht net zo goed als de Dunhill-aansteker en de met bloeddruppels „versierde” sigarettenkoker uit Frankrijk. Er zijn de meest bizarre tot de simpelste dingen. Een schitterende wereld begrensd door de spiegeltjes, kralen en spijkers waarmee wij zwartjes paalden voor onze „beschaving” en het verchroomde, tot halssieraad verheven, „kachelpijpje”. Eenvoud is de kenmerk van het ware... Alleen de arte povera kreeg geen kans in de edelsmidse

PIETER B.

DE START VAN AMERSFOORT ALS SIERAAD-STAD

door HANS REDEKER

Fier aangekondigd als de eerste triennale in Amersfoort begon dezer dagen in de Zonnehof, het kunstcentrum van die stad en onvolprezen schepping van Gerrit Rietveld, Sieraad 1900-1972, een initiatief onder auspiciën van de Amersfoortse Culturele Raad en tot stand gekomen met medewerking van onder meer Liesbeth Crommelin, van het Amsterdamse Stedelijk, Hyke Koopmans van de actieve Amersfoortse galerie Het Kapelhuis, de Amsterdamse binnenhuisarchitect Benno Premse-la en de kunstschilder Friso Wiegersma. Daarmee zijn dan direct organisatorisch de belangrijkste namen genoemd van een manifestatie, die alles in zich heeft om blijvend aan te slaan maar bovendien op uiterst geslaagde manier de levende edelsmeedkunst in het geheel wist op te nemen. Dat geldt dan enerzijds voor de prijsvraag voor Nederlandse edelsmeden, waaraan twee en veertig kunstenaars hebben deelgenomen (jury Erna van den Berg, Fanny Kelk en J. W. F. Mebus, wat de prijs voor de beste idee betrof, T. Berends, W. Bertheux en B. Steinmetz voor de vormgeving en G. J. Beran, J. Elders en R. J. Kras voor het vakmanschap), anderzijds voor de boetiek van sieraden op de bovenste verdieping van de Zonnehof, het domein van het Kapelhuis, met inzendingen van liefst drie en zestig Nederlandse edelsmeden.

Het is druk op een zomerse dag in de Zonnehof, en dat is volledig begrijpelijk. Want alleen al de ex-

positie, die een historisch overzicht geeft van de Europese edelsmeedkunst van onze eeuw, zou in geen enkel beroemd internationaal museum misstaan. Grote verzamelaars en musea hebben er hun medewerking aan verleend en het bedrag van de verzekerde waarde zal kunsthandelaars, geldmaniakken en inbrekers doen kwijlen. Om hen eens en voor altijd duidelijk te waarschuwen: de waakhonden doen het ook.

Zo is de Zonnehof deze zomer een ware schatkamer van twintigste eeuwse creativiteit in het domein, waarvan Anne H. Mulder in haar algemene catalogus-inleiding wijze woorden spreekt. Zoals: „De eeuwen door zullen vrouwen juwelen dragen. Piet Heyn zal de zilvervloot veroveren, Engelsen en Staatsen zullen een andere zilvervloot doen zinken in de baai van Vigos, emigranten zullen naar een onherbergzaam Californië koersen om goud te delven, weer anderen zullen zich inspanningen getroosten voor parels en diamanten, de vrouw staat voor de spiegel en het raakt haar nauwelijks. De relatie vrouw-juweel is onpeilbaar, heeft wellicht iets te maken met een oude traditie, die de vrouw met de natuur verbindt. Misschien spreekt hier een intuïtieve verbondenheid aan de aarde. Een steen is een brok heelal, een kristal is een klein universum, diamanten en smaragden zijn seinen uit het binnenste van de aarde. Wat dáár gebeurt!...”

Jugendstil

De catalogus werd overigens gemeten aan een zo bescheiden instantie als de Amersfoortse Culturele Raad tot een naar tekst en

illustratie voortreffelijk document, waarbij aan het textuele gedeelte ook de Amsterdamse kenner K. A. Citroen en de Londenaar Ralph Turner bijdragen. Het is Citroen, die de eerste twee periodes van de expositie inleidt, die van 1900 tot 1920, waarin onder meer nog de Jugendstil een belangrijke rol speelt, en die van 1920 tot 1940, waarna Turner de recente ontwikkelingen tot op vandaag voor zijn rekening neemt.

Er zijn bij alle drie onderdelen adembenemend mooie stukken aanwezig, waarbij zoals te verwachten viel vooral de Jugendstil de show steelt. De veelzijdige Henri van de Velde, architect onder meer van het Kröller-Müller museum, draagt in deze stijl uit 1898 een zilveren gesp met amethyst bij, maar mooie inzendingen kwamen ook uit het Musée des Arts Décoratifs in Parijs, het soortgelijke museum in Kopenhagen, ons eigen Rijksmuseum en het speciale Schmuckmuseum in Pforzheim.

Bij de Franse kunstenaars uit die periode vormen Lalique en Fouquet hoogtepunten, de eerste een „peintre manqué” die met zijn speciaal voor Sarah Bernhardt ontworpen sieraden wereldberoemd werd.

De Wiener Werkstätte is er onder andere met Carl Otto Czeschka, maar een heel andere, strakkere lijn volgt al de andere befaamde Wiener Joseph Hoffmann, onder meer architect van het Palais Stoclet in Brussel, en een van de oprichters van de Wiener Werkstätte in 1903.

Het is al bijna een prélude tot de periode tussen beide wereldoorlogen, met onder meer cubistische invloeden maar ook voortzettingen van een oudere decoratieve opvatting, zoals het werk van de Zwollo's. Tot de bijzonderheden behoren hier, wat ons eigen land betreft, de bijdragen in zilver van Erich Wichmann en (een poederdoos) van Hendrik Wiegersma.

Toch blijkt de laatste en naoorlogse periode weer belangrijker, doordat zich niet alleen een groter aantal maar ook een grotere verscheidenheid van vooraanstaande kunstenaars naast hun vrije werk met deze toegepaste kunstvorm gaan bezighouden, soms met wat gewilde maar vaak met verrassende resultaten. De Engelse schilder Alan Davie behoorde daar al relatief vroeg toe, evenals de Italiaanse gebroeders Arnaldo en Giorgio Pomodoro. Italië speelt hier overigens een belangrijke rol, met onder meer nog Pietro Consagra, Piero Dorazio, Fontana, Lucio del Pezzo en Gastone Novelli. Tegenover de plastische kracht op het sieraad overgebracht van een Alicia Penalba komt in de jongste tijd ook weer de meer vegetatief-decoratieve

verfijning van Jugendstil of Art Nouveau tot uiting, van Olle Ohlsson uit Zweden tot de Fransman Jean Filhos.

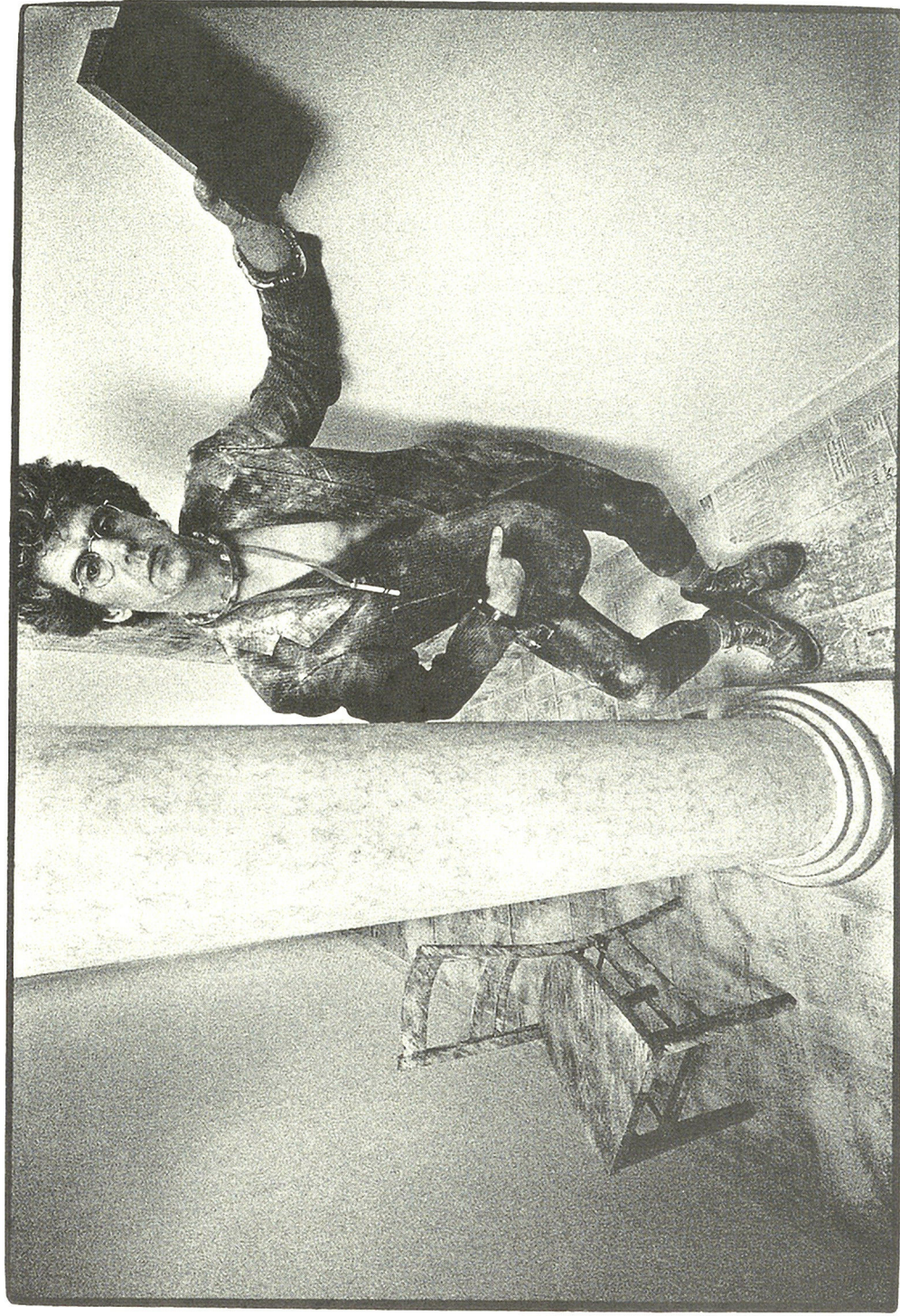
Het pleit voor deze expositie en dit Triennale-begint dat men zich niet heeft laten intimideren door de grote namen van Braque en anderen, die zich hebben geleend voor de uitvoering van hun vormtaal of motieven in de gestalte van sieraden, zonder dat daarmee noemenswaard aan de eigenlijke kunst van de edelsmid werd bijgedragen. Jammer is het wel weer, dat wij ditmaal niets uit Oost-Europese landen te zien krijgen, waar wel degelijk interessante ontwikkelingen gaande zijn.

De Nederlandse edelsmeedkunst van nu, die op de tentoonstelling Sieraad 1900-1972 een uitstekende indruk maakt, ontplooft zich overigens in volle rijkdom, voor wie de trap naar de bovenverdieping bestijgt. Het begint met de inzendingen voor de prijsvraag, waarbij de opdracht luidde, één segment, één onderdeel te ontwerpen, dat op iedere denkbare vorm op verschillende wijzen kan worden gebruikt. En dan is het opvallend, dat de prijs voor de beste idee werd toegekend aan Chris Steenbergen. Want het was deze toch al wat oudere en gevestigde kunstenaar, die met zijn tevens als hanger te gebruiken riemgesp en de combinatie met leren riem en ketting, het meest geavanceerd aansloot bij de algemene ontwikkeling en het jonge modebeeld van deze tijd.

Toch behoort, naast al bekende edelsmeden zoals Archibald Dunbar, Marion Herbst, Natascha Zaludova, de grote toevloed van nieuwe en jonge talenten tot het meest opvallende aspect van deze manifestatie. Wat de kunstenaars betreft komen zij deels uit de sector van de kunstnijverheid maar deels ook uit die van de vrije kunst, wat een duidelijk beeld vormt van de verdwenen scheiding tussen beide gebieden van beeldende creativiteit. Aan de andere kant staat het experimenteren met nieuwe en deels ook „niet-edele” materialen, wat weer een weerspiegeling vormt van de „democratisering” van het sieraad, waarbij de echte creativiteit, die tevoren slechts in dienst van een kleine klasse stond, met daarnaast het bazargoed voor de massa, nu ook voor een bredere laag toegankelijk wordt.

Dat alles is te zien – en te kopen – in de boetiek, welke Het Kapelhuis op de bovenverdieping heeft ingericht. Sieraad 1900-1972 behoort tot de kostelijkste sieraden van dit zomerse cultuurseizoen. De tentoonstelling duurt overigens nog tot 1 oktober.

1973

5 perspex stoljes "Oranje boven" in perspex houder

sieraad

galerie sieraad

lous martin - hans appenzeller

amsterdam singel 406

telefoon 24 16 62

open

dinsdag - zaterdag

12 - 18 uur

werk van 24 edelsmeden

20 % rijkssubsidie

10 % gemeentesubsidie

beperkt

17 november 1973 -

29 januari 1974

marion herbst-

charlotte van der waals

aanvullingen op de

serie sieraad:

10. marion herbst, 2 armbanden

1973 2 elementen perspex

f 15,--

11. carine wintermans

armbanden 1973 plastic

drukknopsluiting f 10,--

12. Hans Appenzeller, ring

1973 zilver/galaliet draaibaar

f 25,--

vragen

1. Waarom ben je sieraden

gaan maken?

2. Wat is voor jou de functie

van een sieraad?

3. Is er een duidelijke lijn in

je werk?

4. Wat bepaalt de materiaal-

keuze?

5. Is de draagbaarheid van het

sieraad uitgangspunt of in hoe-

verre heeft het invloed op de

vormgeving?

6. Heb je bij het ontwerpen

van de sieraden die niet voor

de serie-sieraad zijn bedoeld

met de vervaardigingsmethode

en eventueel het multipliceren

rekening gehouden?

7. Is er een duidelijk verschil

tussen ontwerpen voor de serie-

sieraad en je andere werk?

8. Heb je bij het maken van

de sieraden een voorstelling

van de mensen die ze kopen?

9. Ben je naast de sieraden

nog op andere terreinen bezig?

10. Denk je je in de toekomst

te zullen ontwikkelen in de

richting van de industriële

vormgeving, of meer naar de

ambachtelijke kant.

marion herbst

1. Na een opleiding beeldhouwen ben ik mij op sieraden gaan toeleggen, omdat ik daar mee op dat moment beter uit de voeten kon. 't Ging eigenlijk vanzelf.

2. Als er een herkenning bij de koper ontstaat stel ik niet voorop dat hij het dan ook moet dragen, hij mag het van mij ook ergens neerleggen.

3. Misschien niet voor buitenstaanders. Ik benader het sieraad op zeer verschillende manieren.

4. Het komt voor dat de vorm bepaald wordt door het materiaal, maar het omgekeerde komt ook voor. Mijn reactie op traditionele patronen en

vastgeroeste ideeën omtrent het sieraad bepalen voor een

belangrijk deel vorm- en materiaalkeuze.

5. Ik zie het enigszins als een beperking maar het geeft

toch een kader aan emotionele en esthetische inhouden.

6. Ik probeer de kostbaarheid te verkleinen door logische

vervaardigingsmethodes toe te passen. Dat maakt bovendien

multipliceren mogelijk.

lintje 1973 papier f 35,--

zwolle 20.12.1973,

geachte kollega,

de vorm, maar ook de functie van het sieraad is de afgelopen jaren sterk veranderd. de functie van het sieraad is niet alleen draagbaarheid; door de vorm heeft het ook een zelfstandigheid gekregen. een objekt dus, dat naar keuze wel of niet gedragen kan worden. maar door deze verandering is er een zekere verwarring bij het grote publiek ontstaan; men is aan de hoedanigheid van de moderne edelsmid gaan twijfelen.

dit is de reden dat de BOE is opgericht. wij willen proberen een beter begrip te kweken voor het eigentijdse sieraad. dit kan gebeuren door bv tijdens tentoonstellingen niet alleen het aksent te leggen op de sieraden maar daarnaast ook meer informatie te geven over het sieraad of de edelsmid zelf. door het feit dat deze informatie voor ieder anders is, wordt de normale wijze van exposeren verruimd tot een manifestatie van de ideeën van de edelsmid; de mogelijkheid bestaat dat men hiermee een beter inzicht geeft over de hoedanigheid van de moderne edelsmid.

wij hebben geprobeerd dit uitgangspunt duidelijk te maken aan CRM/NKS, temeer omdat in een van de bulletins te lezen was dat zij het belangrijk achtten een zo groot mogelijk publiek te bereiken. de briefwisseling en het gesprek met CRM/NKS was tot nog toe uiterst onbevredigend.

dit alles heeft ons veel werk, geld, tijd en energie gekost. maar wij vonden het belangrijk om direkt te reageren. uit brieven van kollega's is gebleken dat zij min of meer het met ons uitgangspunt eens konden zijn. zijn er nu meer mensen, laten zij dan reageren, zodat we een vergadering met z'n allen kunnen houden en misschien een grotere groep kunnen vormen (als die interesse daarvoor tenminste aanwezig is).

bond van oproerige
 edelsmeden

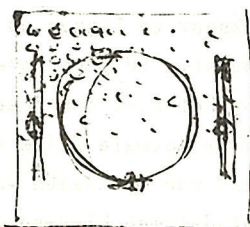
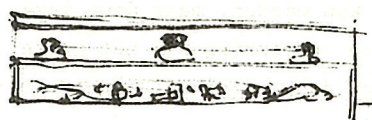
berend peter
 onno boekhoudt
 francoise van den bosch
 marion herbst
 karel niehorster

korte kamperstraat 24
 zwolle
 telefoon 05200-18226

over

inhoud.

1. verhaal
2. vel ontwerpen
3. vel foto's op aluminium
4. elektrische sieraden
- 5.ommel, onderdelen

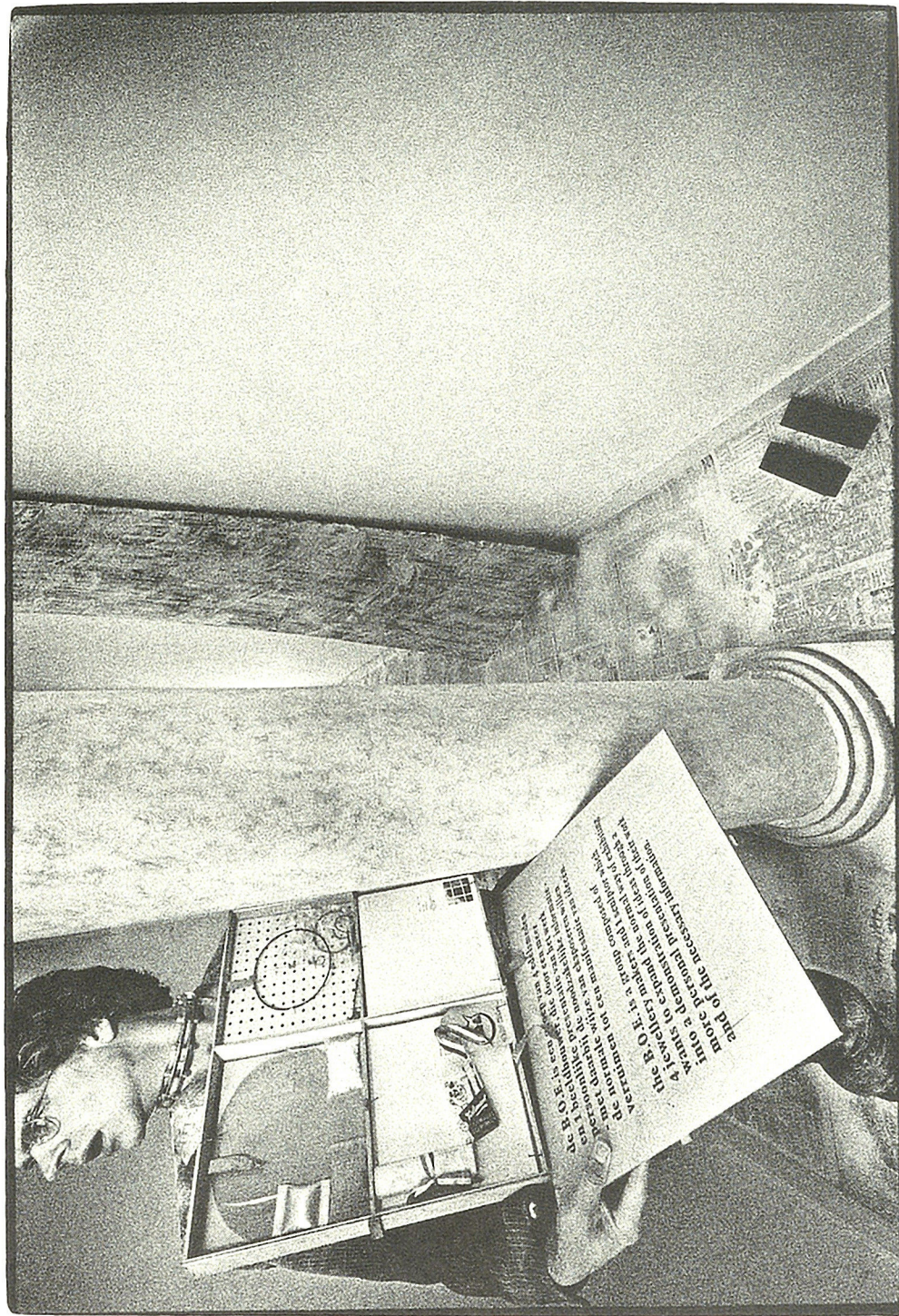
Sieraden op gants-
aluminium

ligt op een poortje
die in de hoeken
geplakt zijn.

daarom ligt de
ommel los.

Ouno's invulling van de "Boe-doo"

1974

"Boe-doo"

Verjaardagskaart van Onno in de BOE-periode.

De bond van Oproerige Edelsmeden, kortweg de BOE, bestond uit Beren Peter, Onno Boekhoudt, Françoise U.d. Bosch, Marion Herbit en Karel Niehorster. Op een stormachtige manier zijn we bezig geweest om te onderzoeken wat we met onze sieraden en het moderne sieraadgebeuren in het algemeen, wilden. Toen zijn we er niet uit gekomen. Maar een jaar later bleek dat we genoeg hadden losgemaakt om tot een vereniging van edelsmeden en sieraadontwerpers te komen. Kortweg U.E.S.

Fransoise Vanden Bosch

Bij de ontwerpbare objecten ga ik uit van 2 losse geometrische vormen die, door ze in elkaar te schuiven of te haken, een totaliteit vormen.

Bij het ontwerpen onderzoek en speel ik met de mogelijkheden van het materiaal. De laatste serie bestaat uit rektant of langwerpige aluminium objecten. Door een aluminium buis inragingen te geven en dicht te knippen ontstaan er objecten van een kussenachtige vorm.

In mijn werk ga ik uit van vorm en materiaal, die mij op dat moment te binnenschieten. Ik merk die gedachte uit en tijdens het bezig zijn merk ik pas wat er ontstaat en zie dan dat er enkele andere ingrepen moeten gebeuren en over het dan meer opnieuw nít. Zo ontstaat de nieuwe vorm uit de voorafgaande door het spelen krijg ik contact met het materiaal en kan mij de vorm hierdoor beter voorstellen.

agna arens
hendrick v. avencampweg 9
oudenkerk a/d amstel

amsterdam 22.3.1974

beste agna,

toen de B.O.E. werd opgericht heb ik, naar voorbeeld van onno, een combinatiemap gekocht om alle paperassen bij elkaar te hebben.

maar nu heb ik voor jouw programma de B.O.E.-verhaaltjes nodig en bij god, ik kan alleen de verhaaltjes van karel en onno vinden. deze sluit ik hierbij in. wat de verhaaltjes van francoise, berend peter en mijzelf betreft, zal ik naar beste weten improviseren.

francoise: bij het maken van haar sieraden en objecten, gaat ze uit van 2 elementen die in elkaar gehaakt of geschoven kunnen worden, waardoor ze een eenheid vormen.

berend peter: de grote knutselaar onder ons, die met een glimlach en een knipoog naar het sieraad, objecten maakt.

marion: voor mij geldt min of meer het zelfde als voor berend, met dit verschil, dat ik met een glimlach en een knipoog, sieraden maak.

wat de B.O.E. als groep betreft zijn de volgende punten essentieel.

1) het publiek informeren over het moderne sieraad. niets is ons te dol, om die informatie kwijt te raken.

2) het uniforme beeld, dat de meeste tentoonstellingen geven, veranderen door een meer persoonlijke presentatie.

3) de edelsmeden informeren over zaken die voor ons edelsmeden belangrijk zijn om te weten. in eerste instantie is gedacht aan een communicatie- informatiecentrum welke kan uitgroeien tot een vereniging.

het is niet de bedoeling, dat we als groep tot in lengte van dagen bij elkaar blijven. er is een aanleiding geweest om bij elkaar te komen, er zal dus ook wel een aanleiding zijn om uit elkaar te gaan. het gaat er ons om om flexibel te blijven en niet in te slapen. dat is wat er op dit moment zo'n beetje gebeurt in het nederlandse edelsmeedwezen. we hopen dan ook dat onze tentoonstellingen of manifestaties een beetje inspirerend werken bij zowel het publiek als de edelsmeden.

ik hoop dat dit en verhaal van onno, je een beetje een houvast geven, wat wij oproerige edelsmeden willen

met vriendelijke groeten,

1975

pers pex aluminium koffert + inhoud

amsterdam 4.10.75

geachte ballotage-kommissie,

het leven van edelsmid/sieraadontwerper gaat beslist niet over rozen. maanden loop je te broeden en dan plotsklaps: HET IDEE. in dit geval een sla- frituurmandje.

het enthousiasme maar ook de zelfoverschatting is groot. het systeem ziet eruit alsof je het zelf kunt maken. dan ligt het aan je koppigheid hoe lang je daarmee bezig bent. uiteindelijk moest ik toegeven, dat alleen een fabriek dit idee zou kunnen realiseren. en dan begint de ellende pas goed.

tot nu toe heb ik geen fabriek in nederland kunnen vinden, maar wel in frankrijk. maar frankrijk of nederland, probeer een sla- of frituurmandenfabrikant eens duidelijk te maken dat je het systeem prachtig vindt om sieraden te maken. je voelt zo'n man denken: die is gek geworden. voordat je dan werkelijk kunt gaan praten over de mogelijkheden en vooral of het voor beide partijen financieel realiseerbaar is, moet er " een wereld van onbegrip uit de weg geruimd worden". pas wanneer beide partijen elkaars problemen ongeveer begrijpen, kan er onderhandeld worden.

en in dat stadium zit ik nu.

er kan een hoop, zelfs wat ik wil, maar over de kosten en de hoeveelheid van afname, da r zijn we het nog niet eens geworden.

het geheel heeft te lang geduurd, om met een kant en klaar produkt(en) voor de ballotage-kommissie te verschijnen.

de armband die is bijgevoegd, geeft wel het idee weer, maar is naar mijn mening te weinig flexibel. de bedoeling is een armband, waarvan de binnenste cirkels stijf zijn en de buitenste flexibel, zodat bij het dragen een, min of meer, golvende beweging ontstaat. variaties hierop zijn legio, voor zowel armbanden, broches als colliers.

maar alles hangt - in grote lijnen - af van de fabriek.

mocht uw besluit gunstig zijn t.o.v. mijn deelname aan de tentoonstelling, dan nog hangt deze deelname, zoals u zult begrijpen, van een aantal factoren af.

ik doe in ieder geval m'n best.

wat ij betreft, mag dit koffertje met inhoud, tentoongesteld worden. niet om pretentius te zijn, maar wel omdat het een klein idee geeft, wat de sores is van een edelsmid/sieraadontwerper, voordat hij/zij een sieraad van plm. fl.25.- kan afleveren.

hopend u niet voor een te groot dilemma gesteld te hebben, teken ik met vriendelijke groeten,

marion herbst

PERSPEX, RUBBER, WOL, STAAL: HET SIERAARD GAAT MET ZIJN TIJD MEE IN AMERSFOORTS KAPELHUIS

Edelsmid smeedt niet meer edel

door FANNY KELK

Het Kapelhuis, Krakeledenstraat 11, Amersfoort. Sieraad 1973. Januari 1976. Dinsdags 7 m. zaterdag 10 m. Dinsdags 7 m. uur, maandag en feestdagen gesloten.

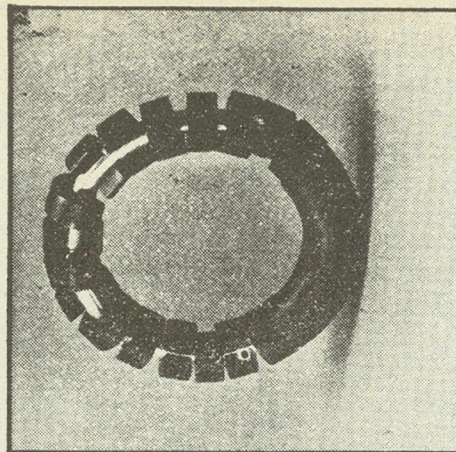
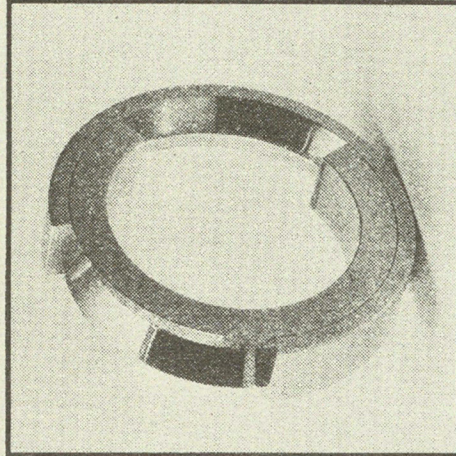
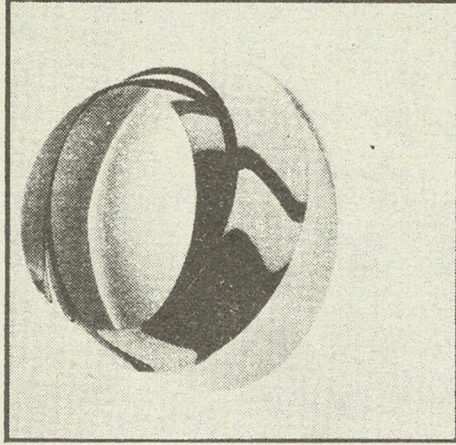
Voor de vierde keer houdt het Kapelhuis in Amersfoort een overzichtstentoonstelling van wat er aan nieuwe trends op het gebied van sieraden wordt gemaakt in Nederland. Zo langzamerhand kun je hier zelfs van een Triennale gaan spreken. In '72 werd de manifestatie internationaal aangepakt en in het Museum Zonnehof gehouden, ditmaal bleef ze in eigen huis.

Daar wordt soms overigens ook wel andere ambachtkunst en grafiek getoond. Vijftientig jaar geleden openden Hyke A. Koopmans en Margje Blijterswijk dat Kapelhuis met eigen geweven stoffen, maar dat is verleden tijd geworden. Er wordt niets meer zelf vervaardigd door hen.

Ditmaal was er een jury van deskundigen uit museumpartijen; van de 55 inzenders selecteerden ze er 36 uit. Behalve om akbekwaam gehakte dingen, om schoonheid en toepassingsmogelijkheden gaat het hier ook vooral om moderne, nieuwe ideeën en niet om het traditionele sieraad. De term edelsmid past dan ook minder dan ooit op deze 36 sieraadmakers, omdat edele metalen nauwelijks worden gebruikt. Er wordt gewerkt met perspex en rubber, met metaaldraad, hout, vernikkeld koper, glas, roestvrij staal, eenkel keer met verchroomd messing, aluminium, tot gebreide wollen moefjes aan toe.

Statussymbool-af

Het sieraad is daarmee in een

DRIE ARMBANDEN op de expositie in het Kapelhuis: links een flexibele band die uit te vouwen is tot een halssieraad (ontwerp Frans van Nieuwenborg en Martijn Wegman); midden een uit twee over elkaar glijdende delen bestaande band van aluminium (ontwerp Charlotte van der Waals); rechts een band van aluminium en essehout (ontwerp Suzanne Esser).

heel andere sfeer terechtgekomen. Geen beleving meer, geen statussymbool. Die status is nu verplaatst naar een ander gebied, n.l. het met zijn tijd meedoen, en de waarde zit in het originele ontwerp, niet in het materiaal. De stilistische stromingen sluiten dikwijls ook aan bij de industriële vormgeving in het bedrijfsleven. De tentoonstelling is daarom ook in verschillende categorieën onderverdeeld, die soms weliswaar niet helemaal duidelijk te scheiden zijn, maar toch een indruk geven van de opzet en bedoelingen van het Kapelhuis:

Stimulans

-Zo'n triennale moet een door-gaande stimulans zijn, voor kunstenaars zowel als voor publiek. Ook al wisten we dit maal dat er niet zo erg veel nieuws te beleven viel: kwaliteit is er wel. Net als bij Sieraad in Amsterdam het geval was,

de mensen wisten dat er voortdurend nieuwe en frisse ontwerpen waren.

Categorie A zijn de sieraden met industriële inslag, waarbij b.v. gebruik wordt gemaakt van buizen e.d. Zo maakt Marion Herbst een armband van een keukenvergietje: die valt erg leuk over de hand en zou eigenlijk door een fabriek massaal uitgevoerd moeten worden. Verder plastic armbanden van Louis Martin, die ook met armbanden van over ringen gespaand breiëls kwam, gek, maar een sieraad? Melani Oudemans toont alerlei variaties op wasknijpertjes, die ze verchroomde, in plastic en ook in ivoor uitvoerde, en die aan een spang om de hals gehangen kunnen worden of op de reviers geknepen.

Uitgekiend

Categorie B, is die met het accent

op de accurate constructie. Van Charlotte van der Waals bijvoorbeeld een uit twee delen bestaande armband: bij het ineen schuiven moeten ze als machine-onderdelen op een fractie van een millimeter kloppen; erg goed uitgekiend. Ook de banden van Suzanne Esser in deze groep doen het mooi in hun naukeurige en verzorgde uitvoering van aluminium met hout, evenals de verchroomd messing banden van Françoise van den Bosch.

Hit

Categorie C, toont de aansluitingen op stromingen in de beeldende kunst. De hit is daar een vouwba-ke armband/halssieraad uit kunststof, gemaakt door Frans van Nieuwenborg en Martijn Wegman. Die maakten ook samen een warmtegevoelige dia in een lijst: een brochure die van kleur wisselt bij tempe-

ratuurverandering. Een begerenswaardig voorwerpje.

Werkelijk prachtig zijn de handgemaakt in vlechtmotief van glanzend gepolijst zilver van Irene Bakker, die ze ook in het groot uitvoerde en ze dan voorstelt als toepassingen in het interieur vier reliëfs naast elkaar.

Subsidie

Wat over het algemeen opvalt bij deze tentoonstelling is dat er nauwelijks ringen zijn, in het geheel geen oorhangers, een doodenkele ketting, een enkele broche. Dat het overgrote deel van de sieraden hier bestaat uit armbanden. Dat er ook al vanaf f 25 iets te koop is. En dat er sedert de sieraden officieel als kunstvoorwerpen beschouwd worden (in 1969) ook subsidie wordt verleend bij aankopen boven de f 30.

Het-Parool 20.12.1975

Sieraden tussen kunst en ambacht

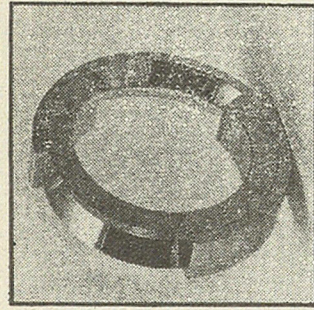
Galerie het Kapelhuis in Amersfoort bestaat vijftien jaar. Dit werd de afgelopen maanden gevierd met een reeks tentoonstellingen, die lieten zien wat er in de jaren in de galerie is omgegaan aan keramiek, wandkleden, houten en andere objecten, en grafiek. De reeks wordt nu besloten met de echte jubileumtentoonstelling „Sieraad 1975“, die nog tot en met 10 januari duurt.

Het Kapelhuis houdt zich, wat de materialen betreft, bezig met de toegepaste kunst en presenteert deze als een voortdurend zelfstandig beeldend medium.

Toegepaste kunst, kunst die er- gens voor dient, ergens nuttig voor is, groeit — zij het langzaam — naar een met de vrije kunst vergelijkbare positie. Het Kapelhuis heeft er bijvoorbeeld ervaring mee dat aan het einde van een voor- bezichtigingsdag van een keramiek- tentoonstelling, de stukken onder de liefhebbers verloot moeten wor- den.

Bij de musea bestaat er echter over het algemeen een grotere te- rughoudendheid ten aanzien van deze materie, dan bij de verzame- laars.

Maar ondanks de steeds toenemen- de belangstelling, zijn er binnen die gebonden kunsten ontwikkelingen aan de gang die het onderscheid met de vrije kunst steeds vager maken. Daarom biedt een organisatie naar materialen, zoals bijvoorbeeld het Stedelijk Museum in Amsterdam hanteert, nauwelijks meer houvast. Er zijn kunstenaars die zich door de materialen niet meer willen la- ten binden aan het doel van bruik- baarheid, maar drijft op zoek zijn naar andere, vrijere en meer onver- wachte toepassingen van textiel, kiel of edelmetalen. In dat geval komen

Aluminium armband met ver- schuifbare binnencirkel van Charlotte van der Waals (1949, Gerrit Rietveld Academie, Am- sterdam)

de inhoud- en vormproblemen van de vrije kunst aan de orde.

Als gevolg van deze ontwikkeling kiezen anderen duidelijker voor de eis dat datgene wat ze maken, bruikbaar moet zijn. En logisch is dan ook dat weer anderen experi- menten en toepasbaarheid in hun werk trachten te combineren.

Ook in de edelsmedekunst ge- beurt dat allemaal. In de laatste tien jaar hebben er zich binnen dit vak grote ontwikkelingen voorge- daan. Door toepassingen van eigen- tijdse materialen als aluminium, roestvrij staal en plastics én een vormgeving geïnspireerd op de ont- wikkelingen in de beeldende kunst en de industriële vormgeving, werd het sieraad in plaats van een „ju- weel“, een „draagbaar object“. Het zijn vooral mensen van de acadé- mies als de Gerrit Rietveld in Am- sterdam of die van Arnhem, die de edelsmedekunst hebben „sogekop- peld van de traditie en het ambacht zo als dat bestond op de Vakschool

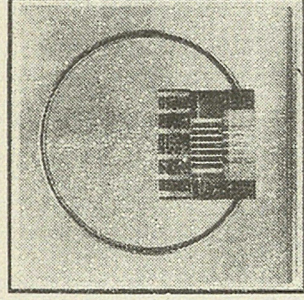
voor goud- en edelsmeden in Schoonhoven.

In 1967 organiseerde het Kapel- huis voor het eerst een tentoon- stelling van Nederlandse sieraden. Dit werd toen als een verkenning beschouwd van wat er eigenlijk op dit terrein gaande was. In 1969 werd deze opzet herhaald, maar nu meer toegespitst op het eigentijdse en met een ballote. In samenwerking met het Kapelhuis werd in 1972 door het Zonnehof in Amersfoort „Sieraad 1900-1972“, georganiseerd met een keuze uit werk van Euro- pese edelsmeden. Het was een groot succes en het lag in de bedoeling van de gelijkse manifestatie als een Triennale om de drie jaar in te voeren. Maar die mooie voornemens gingen niet door, zodat het Kapel- huis weer een Nederlandse „Sieraad 1975“ organiseerde. Want door het ophouden van galerie Sieraad in Amsterdam (in februari 1975, nadat ze vijfentwintig jaar had bestaan) zijn de edelsmeden en sieraadontwerpers hun daarmee kwijtgeraakt en mis- sen daarom de stimulans die uit- gaat van een permanent ontmoet- tingspunt, de mogelijkheid om te exposeren en het werk te verkopen.

Dit keer zijn er 36 deelnemers

door
Lily van Ginneken

door een jury uitgekozen die be- stond uit Bernardine de Neeve, con- servator van het museum Boymans in Rotterdam, Liesbeth Brandt Cor- tius, redactrice Museum Journal, Wil Bertheux, conservator van het Stedelijk in Amsterdam, en Jerven Ober, hoofd educatieve dienst van het Van Abbe in Eindhoven. De ongesigneerde sieraden beoordeel- den zij naar eettijdsheid en sober- heid, waarbij ook het element dat ze nu, in deze tijd met hedendaag-

Halssieraad van aluminium met drie verwisselbare perspex-ele- menten, samen in kikkdoos van Bruno Ninaber van Eyben (1950, Academie voor Toegepaste Kun- sten in Maastricht)

se materialen en mogelijkheden ge- maakt zijn, een rol speelde.

Behalve bekenden zijn er ook een reeks jongeren naar voren gekomen die voor het eerst exposeren. Hun start laat duidelijk zien hoe moe- lijk het is een eigen vorm te vin- den, die in overeenstemming is met de draagbaarheid.

Hoewel het criterium van de jury toch een duidelijke richting aangeeft, is ze er toch in geslaagd een nog vrij uiteenlopende collectie samen te stellen, die hoofdzakelijk uit armbanden en halssieraden be- staat. Opzienbarende vernieuwin- gen zijn er echter niet te melden. De opwindende ontdekkingen in nieuwe materialen van een paar jaar terug, zijn voor een bepaalde groep gemeengoed geworden en krijgen nu een vakkundige toepas- sing. Uitersten combineren als perspex en zilver komt nauwelijks meer voor en ook aan de draag-

baarheid worden weer grotere eisen gesteld.

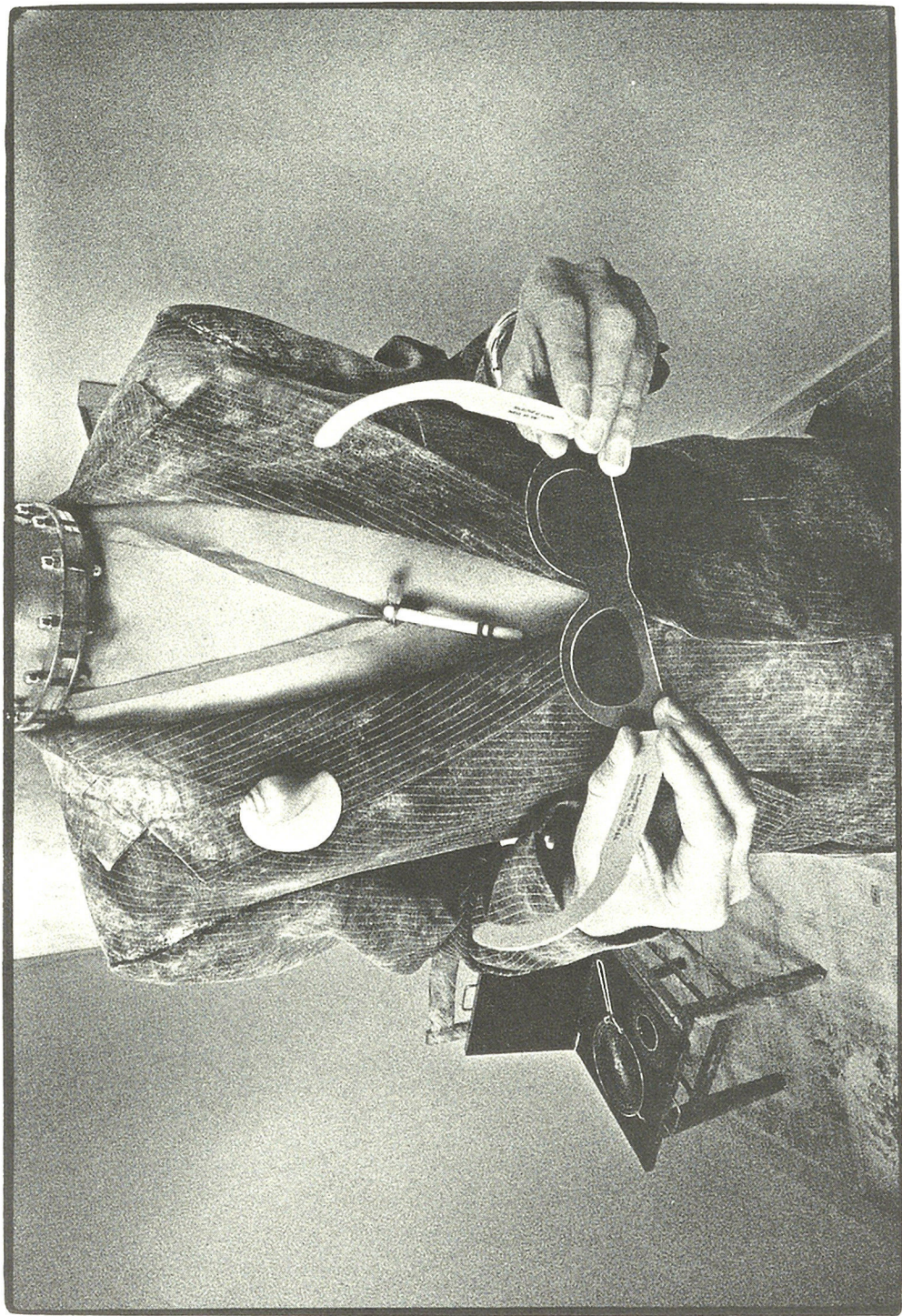
Ter oriëntering is er een globale indeling aangebracht: in sieraden met het accent op het constructieve, sieraden met een industriële inslag, sieraden met aansluiting op stro- ming in de beeldende kunst en andere categorieën onder te brengen zijn en een meer individuele vorm- geving hebben vanuit de traditie en ambachtelijkheid.

Het sterkst komen de construc- tieve sieraden over met als oude bekenden Gys Bakker en Emmv van Leersum. De meeste kunst- naars in deze groep maken werk dat er eigenlijk vanzelfsprekend uitziet, maar toch alleen maar tot stand kon komen door een vakbe- kwaamheid en een uiterste perfec- tie. De forse banden van ver- chroomd messing van François van den Bosch met aan de binnen en buitenkant ergens een vouw, ont- stonden via een platgevochten bus. Charlotte van der Waals verzint zulke ingenieuze sluitingen aan haar aluminium banden, dat dat de hoogste eisen stelt aan een perfecte afwerking. Suzanne Esser is wat speelser met de houten ronde arm- band die uit losse segmenten be- staat, die ook afzonderlijk gedragen kunnen worden. Opvallend mooi zijn de ronde, doorzichtige perspex- banden van Ab Faber waarbij twee helften door een dunne rubberen ring perfect aaneensluiten.

De meeste experimenten worden gedaan in de serie sieraden met industriële inslag. Marion Herbst is altijd op zoek naar iets nieuws. Op een vraag van galerie Sieraad antwoordde ze eens: „Mijn reactie op traditionele patronen en vast- gesteide ideeën ontbreekt het sieraad, bepalen voor een belangrijk deel de vorm en materiaalkeuze“. Voor deze tentoonstelling liet ze zich in- spireren door het gevlochten meta- len netwerk van een keukenverfiet.

Volkswrant 2.1.1976

1976

Broche giet hars

marion herbst

né / born / geboren : 1.12.1944 Lingen a/d Ems

formation / studied opleiding : Gerrit Rietveld academie / Amsterdam - Holland

expositions / exhibitions / tentoonstellingen :

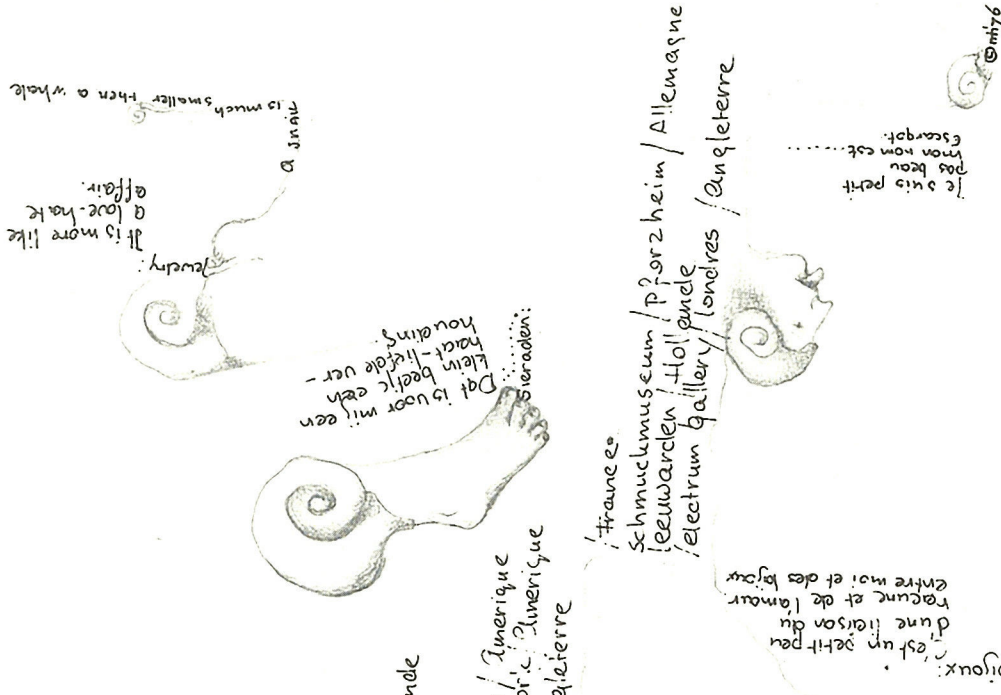
- 1970 - exposition universelle / CSAICA / JAPON
- galerie nouvelles images / la haye / holland
- kunst und handwerk aus der hiederlande / hanoover + cologne / allemande
- congres centrum / la haye / holland
- galerie sierpaad / amsterdam / holland
- galerie het kapelhuis / amersfoort / holland
- galerie Sieraad / amsterdam / holland
- musée des beaux arts / bruxelles / belge
- keunenhof / nisse / holland
- sculptuur / emmen / holland
- 1972 - Sieraad 1969-1972 / la musée de zonnehof
- galerie P.O. Curacao
- 1973 - galerie het kapelhuis / amersfoort / holland
- institute of contemporary art
- sculpture to wear / gallery
- electrum gallery / london
- galerie at home / toulouse
- schmuck tendenzen /
- 1974 - galerie de elster
- B.O.E. revolt in jewelry

- 1975 - strechershoof / zhuers / belge
- Sieraad 75 / galerie het kapelhuis
- Sieraad 75 / B.K.S. / Tilburg / holland
- 1976 - galerie hean / bruxelles / belge
- galerie ka / amsterdam / holland

achat de l'état : 1972-1973

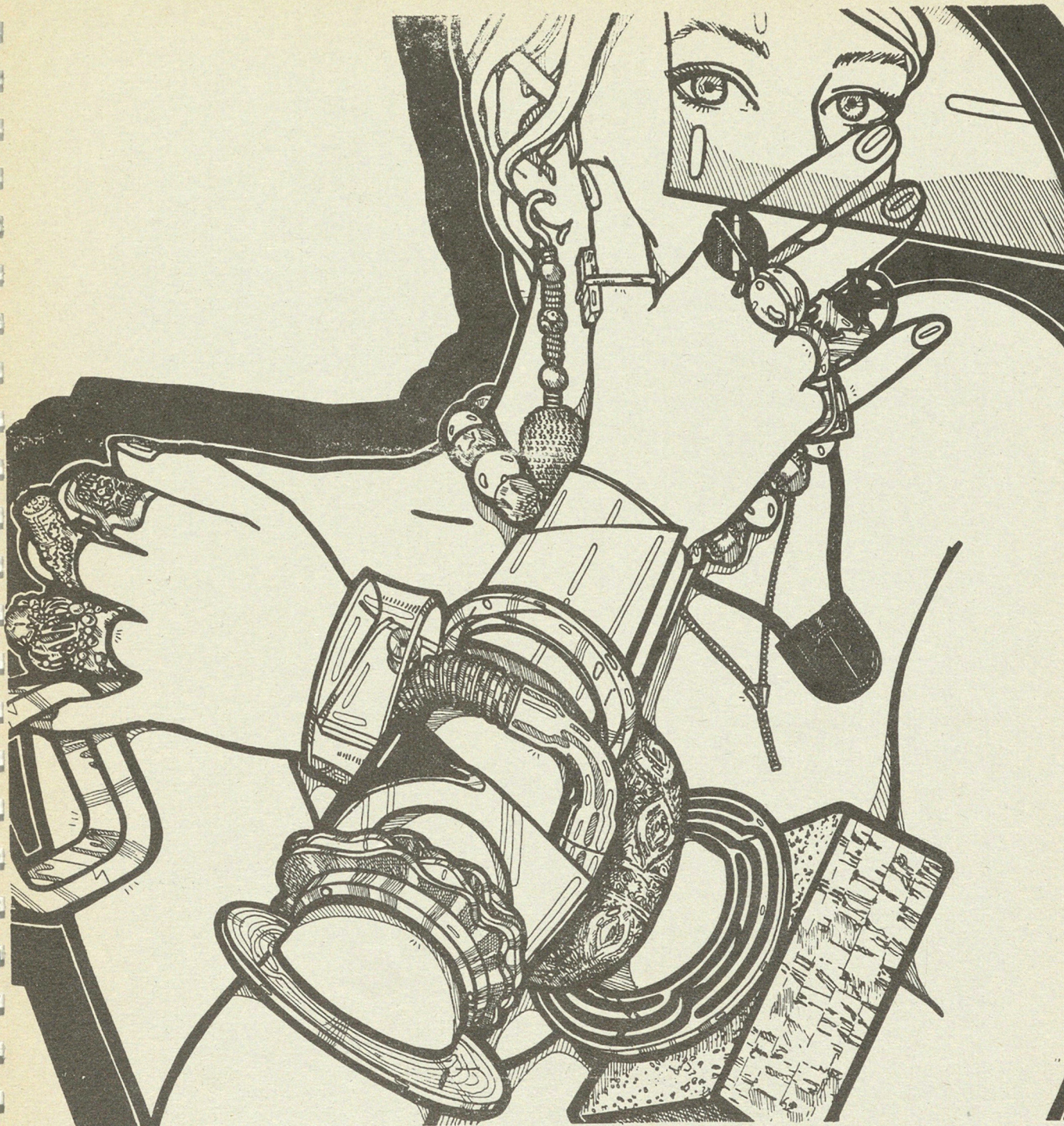
achat du musée municipal : 1974

publications : scheppend ambacht
 plastic for jewelry par Harry Holland
 Contemporary jewelry a critical assessment par Ralph Turner

les bijoux :
 est un petit peu d'une liaison du royaume et de l'amour entre moi et des bijoux

I am a shell
 I want you very much
 I am doing quite well.

Het Parool 9-9-1977

sieraad

tekst ALISSA MORRIEN tekening MARTE ROLING

Vorige week, tijdens een bezoek aan *Galerie Ra* bleef een netelige situatie mij bespaard. Pas toen ik de sieraden die zouden worden getekend had uitgezocht, bleek me dat één van de galeriehouders (*Paul Derrez*) ook zijn eigen ontwerpen in de vitrines had liggen. „Zul je het zien dat ik niks van hem heb uitgekozen“ schrok ik. Maar het tegendeel bleek waar. Er zaten vijf dingen van hem bij en daarmee brak hij zelfs een rekord. Het leven werd er een stuk makkelijker door!

De permanente collectie van *Galerie Ra* omvat het werk van ongeveer 25 Nederlandse edelsmeden. Ook zijn er foto's, dia's, boeken en andere gegevens over Nederlandse edelsmeden aanwezig. Op het ogenblik is er toevallig niet een expositie van sieraden, maar van

zonnebrillen van celluloid, die qua vorm afwijken van het klassieke model. Ze werden ontworpen door *Wies Raanhuys* en zijn tot en met 24 september te bezichti-

gen. De galerie is gevestigd in de Lange Leidsedwarsstraat 178. Openingstijden: dinsdag tot en met zaterdag van 12 tot 18 uur.

De sieraden die in het vorige week door *Bep Aten* en *Coen de Vries* geopende *EGO* te koop zijn, komen uit alle landen en alle tijden. De openingscollectie bestaat uit exclusieve sieraden en objecten, daterend van 1200 voor Christus tot nu en is afkomstig uit Amsterdam, Afghanistan, China, Ethiopië, India, Marokko, Mongolië, Nepal, Perzië, Peru, Soedan, Thibet en Yemen. De winkel is te vinden op Plantage Middenlaan 42 en is van dinsdag tot en met zaterdag geopend van 11 tot 18 uur. Uit vreugde over het jonge bestaan van *Ego* hebben de eigenaars in de winkel de vlag uitgehangen.

Marion Herbst

Zij werd in 1944 geboren in Lingen a/d Ems, woont en werkt in Amsterdam, waar zij ook de Gerriit Rietveld Akademie volgde.

Haar vroegste werk vertoont pop-art invloeden; later is zij bezig met het ter discussie stellen van aspecten van het sieraad, zoals functie of materiaalgebruik. Goed voorbeeld hiervan was de armband die zij in 1971 maakte van douche-slang. Marion Herbst koppelde alledaagse gebruiksvoorwerpen en los van hun oorspronkelijke functie door ze als en in sieraden toe te passen.

Haar nieuwe sieraden verschillen totaal van die in de voorgaande periode: zij stellen niets aan de orde, maar zijn uitsluitend bedoeld om te sieren.

Naturalistische details, zoals schelpen en slakken, giet zij af in kunststof. Toevoegingen van goud en zilver maken de bevestiging van het sieraad op het lichaam mogelijk. Beschittering in prachtige kleuren geven iets sprookjesachtigs aan deze sieraden; een romantiek die wij in haar werk nog niet kenden.

Belangrijke exposities:

- 1969 - Galerie het Kapelhuis/Amersfoort
- 1970 - Wereldtentoonstelling/Osaka/Japan
 - Galerie Sieraad/Amsterdam
- 1971 - Keukenhof/Lisse
- 1972 - Sieraad 1972/Zonnehof/Amersfoort
- 1973 - Ontstaan van de BOE-groep
- 1974 - BOE-groep exposeert in Electrum Gallery/London
- 1975 - Sieraad 1975/Galerie het Kapelhuis/Amersfoort
- 1976 - Galerie Neon/Brussel/België
 - Galerie Ra/Amsterdam

Marion Herbst en Jan Tempelman exposeren nieuwe sieraden van 11 december 1976 tot 14 januari 1977.

Voorbezichtiging voor de Pers:

vrijdag 10 december van 14.00 tot 16.00 uur.

Openstelling voor Publiek:

zaterdag 11 december van 12.00 tot 18.00 uur.

Jan Tempelman

Geboren in 1943, woont en werkt in Zutphen. Hij is docent aan de Akademie voor Beeldende Vorming te Amersfoort en de Akademie voor Beeldende Kunsten te Arnhem. Zijn opleiding was aanvankelijk electrotechniek, daarna Vakschool Schoonhoven. Studeerde van 1967 tot 1971 aan de Kunst en Werkshule te Pforzheim, Duitsland, onder leiding van de professoren Reiling, Mosny en Weber.

Jan Tempelman gaat bij het maken van zijn sieraden uit van het grafische karakter, de kleurnuances van het materiaal. Een periode werkte hij met ivoor en goud, nu kiest hij voor de combinatie ijzer - goud, waarbij men het "handschrift" van de maker duidelijk herkent.

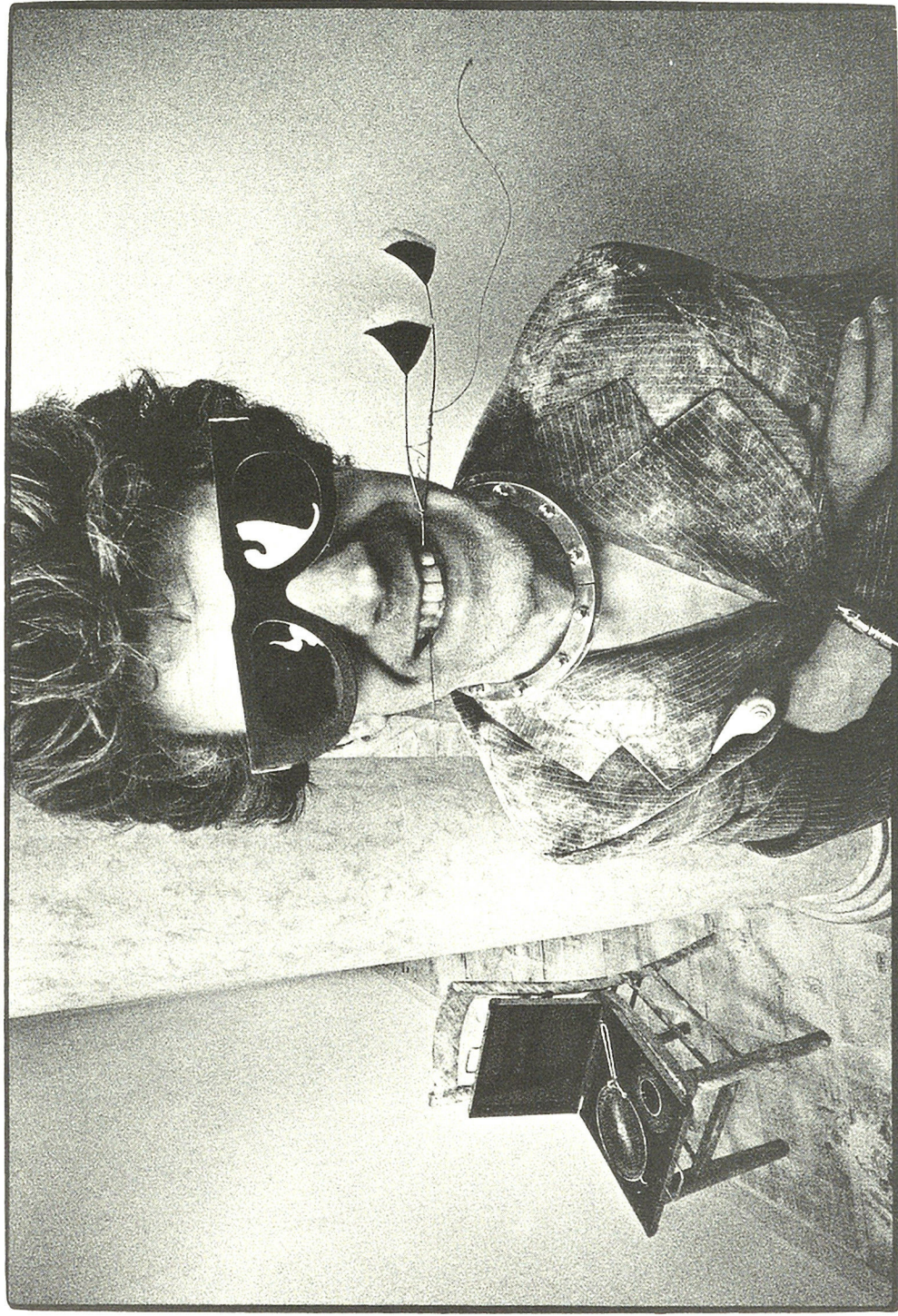
De zeer draagbare sieraden hebben eenzelfde vanzelfsprekendheid als die uit oude culturen. De bijzondere materiaalkeuze en de subtiele verwerking leiden tot een unieke, zeer persoonlijke vormgeving.

Belangrijkste exposities:

- 1972 - Internationale Handwerkmesse/München/W-Duitsland
 - Beierse Staatsprijs in goud
- 1973 - Tendenzen/Schmuckmuseum/Pforzheim/W-Duitsland
- 1974 - Galerie Nouvelles Images/Den Haag
- 1975 - Galerie Ofhir/Berlijn/Duitsland
 - Jubileumtentoonstelling/Nouvelles Images/Den Haag
- 1976 - Galerie Neon/Brussel/België
 - Galerie Ra/Amsterdam

*Een rj sprong, maar wel kenmerkend
voor de periode in 'n leven.*

1978

haertje goed + veren

wanneer de 'tienduizend dingen' gezien zijn in hun eenheid,
keren wij terug tot het begin en blijven waar we altijd geweest zijn.
ts'ên shên

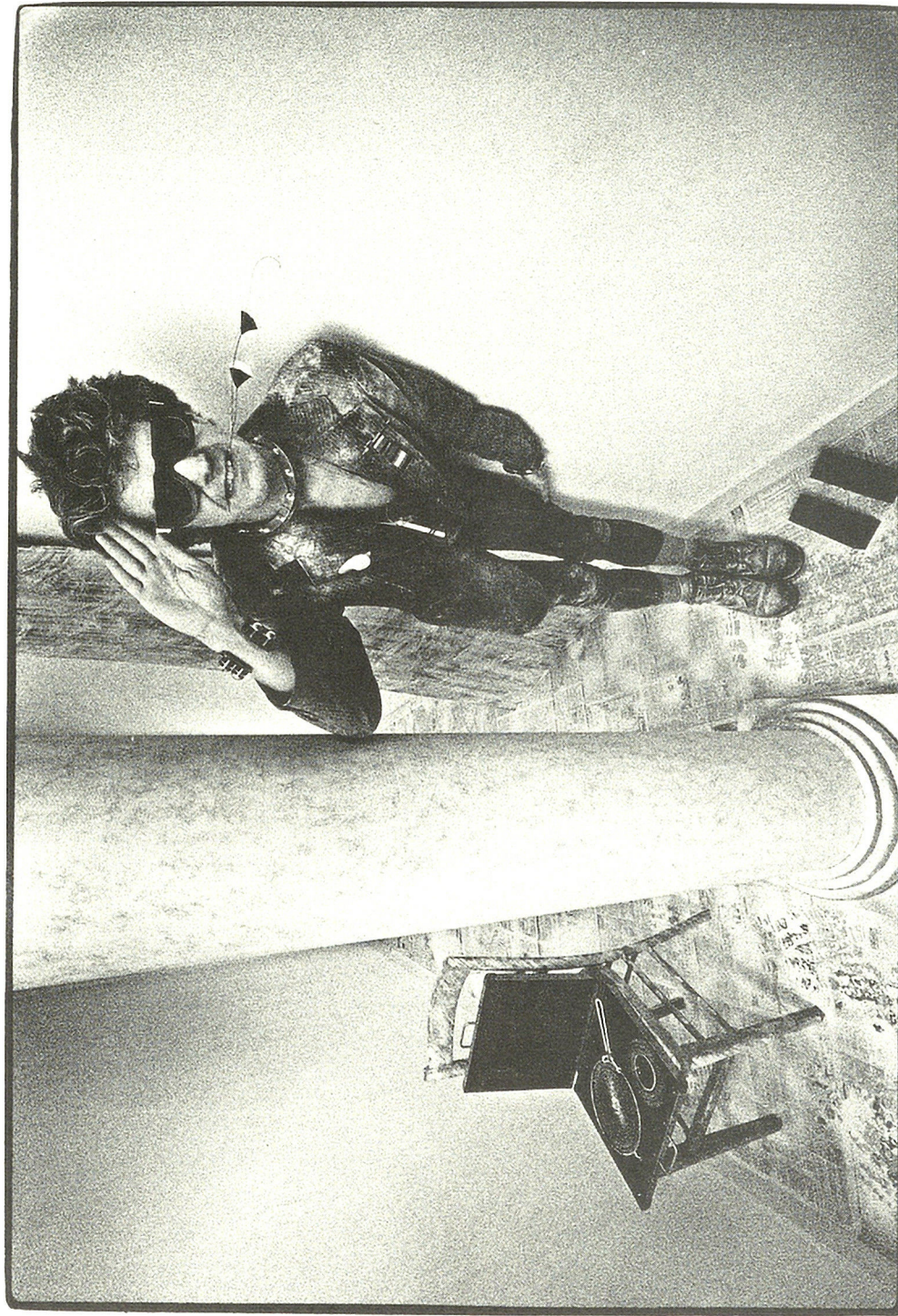

galerie RA sieraden

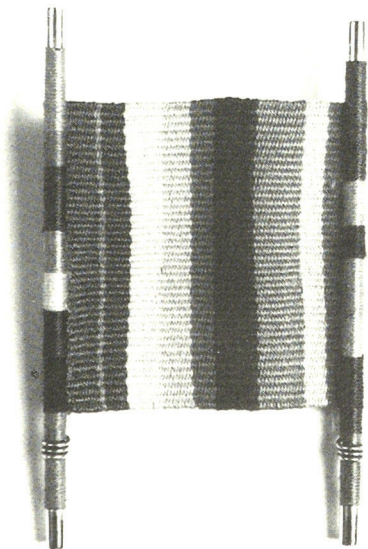
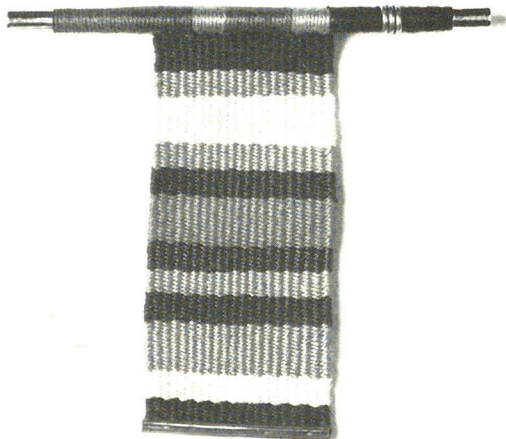
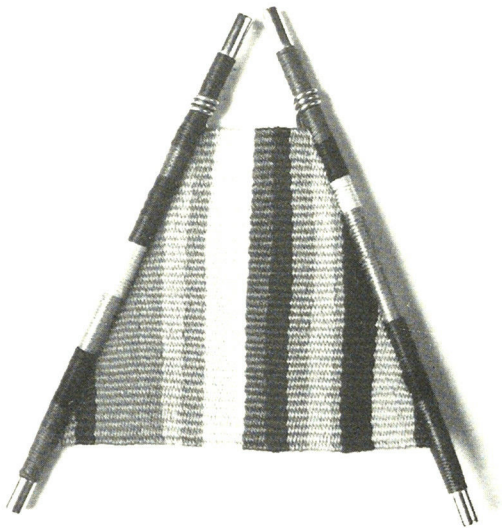
lange leidsedwardsstraat 178. amsterdam. telefoon 020-265100
paul derrez. open: dinsdag tot en met zaterdag 12 tot 18 uur.

Ik denk dat de felst van l-s'ên shên meer
zeft dan de bearpinnen hebben kunnen waarna-
ken. Haar we blijven "zoeken".

1979

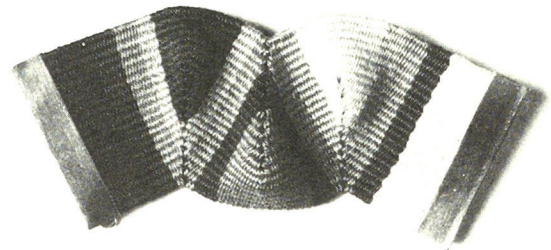
"Om Vallintje"

Marion Herbst heeft in de afgelopen tien jaar sieraden van de meest uiteenlopende aard gemaakt, altijd relativerend, zowel in materiaalgebruik als in vormgeving. Zij heeft evenals Emmy van Leersum en Françoise van den Bosch het sieraad van statussymbool tot draagbaar object gemaakt, waarbij de draagster gedwongen werd een duidelijke individuele keuze te maken.

Door haar actieve bemoeienis met het vakgebied heeft zij bovendien een grote bijdrage geleverd aan grotere bekendheid voor het nieuwe sieraad (BOE groep in 1974 en oprichting van de Vereniging voor Edelsmeden en Sieraadontwerpers).

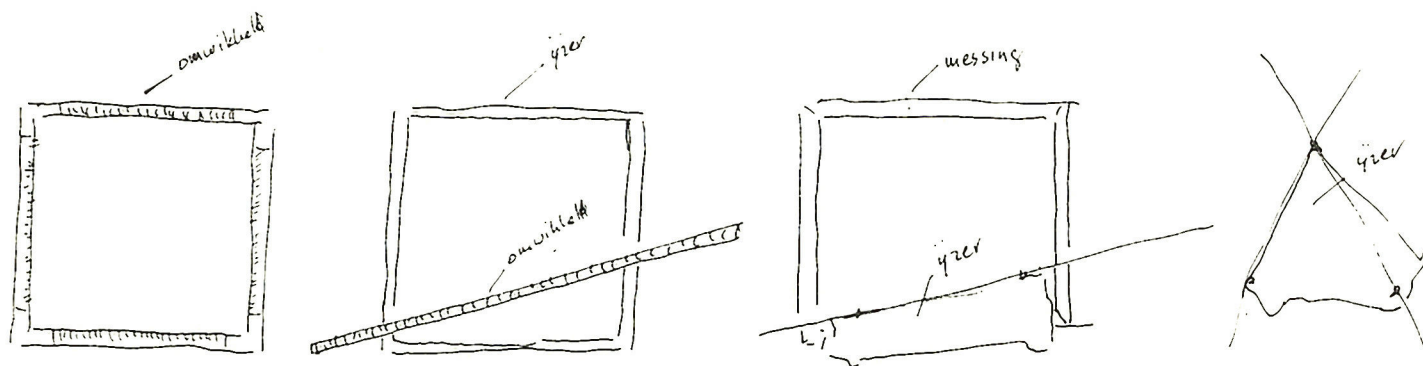
Haar laatste werk kwam tot stand in samenwerking met *Edith Herbst*, die de hoeden maakte voor de haarsieraden en met *Henriëtte Wiessing*, textielontwerpster, met wie zij de 'lintjes' ontwierp. Deze zijn geïnspireerd op de bestaande onderscheidingen en ordeteken, met dit verschil dat ze geen bepaalde voorschriften kennen voor het dragen, maar volgens de fantasie van de draagster kunnen worden opgespeld; ze kunnen ook als hoedespeld fungeren. De drager bepaalt de functie van het sieraad en niet het protocol.

1980

Broche ijzer - verf-

marion herbst, sieraden

de collectie sieraden die marion herbst nu in galerie ra laat zien, geeft een ontwikkeling aan:

- een vierkant kader, op de zilveren hoekjes na geheel omwikkeld met borduurzijde, is een halssieraad waarbij de spanning ontstaat door het contrast van de streng geometrische vorm met de uitbundige kleurigheid van het textiel.
- bij een tweede halssieraad blijft het kader neutraal, maar wordt doorbroken door een kleurige omwikkelde buis.
- dit doorbreken van het kader gebeurt nog sterker als marion herbst de omwikkelde buis vervangt door een felrood geverfde pen waaraan een ijzeren 'vlag' is bevestigd. deze 'vlag' geeft een schijnbare flexibiliteit aan, eenzelfde flexibiliteit als bij de collectie 'lintjes' die in 1979 in galerie ra werd getoond.
- als laatste stap zien wij dat het kader vervalt en het bewerkte ijzer als zelfstandige vorm gaat functioneren, slechts met toevoeging van enkele metalen draden om het geheel draagbaar te maken. het sieraad is nu niet meer geconstrueerd, maar op schetsmatige wijze gevormd. kleur is nog slechts aanwezig in afgesleten vlekken verf.

marion herbst en onno boekhoudt exposeren hun werk van
13 december 1980 t/m 10 januari 1981.

galerie ra nodigt u uit voor de openstelling van deze expositie op
zaterdag 13 december, 's middags van 15 tot 17 uur.

Amsterdams

Logboek

van EVERT WERKMAN

Twée potjes met stop

DE Amsterdamse gemeentemusea zijn in 1978 in het bezit gekomen van een Luikerwaal. Dat staat in het jaarverslag van deze musea over dat jaar onder het hoofd aankopen geschiedenis en oude kunst, afdeling oude kunstnijverheid.

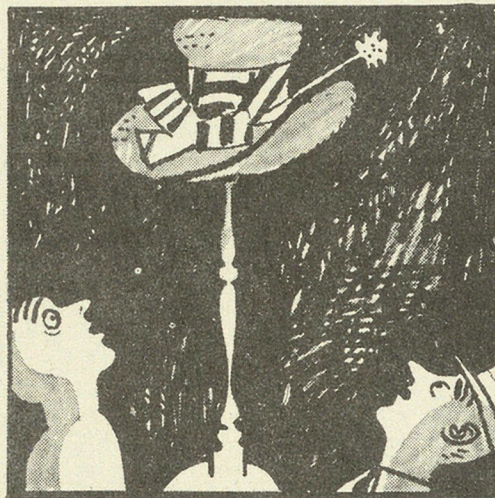
Ik weet niet wat een Luikerwaal is, maar er zijn woordenboeken.

Het verklarend handwoordenboek der Nederlandse Taal van M. J. Koenen en J. Endepols, de 25ste druk van 1960, vermeldt het woord aldus: Luikerwaal, m. -wa (Waal uit de provincie Luik).

De heren Koenen en Endepols worden bedankt.

Maar je schrikt wel even. Verkopen de Belgen hun eigen mensen? En als ze daar al behoefte aan hebben, wat moeten wij dan met zo'n Waal uit Luik?

Er wordt achter de vreemde aankoop nog iets toegevoegd: blik, glas, staat er. De Waal uit Luik is dus gelukkig geen levend mens (geweest). Hij is van blik en glas. Ach, ik vermoed dat het woordenboek achter loopt of incompleet is. 't Is museumtaal, net als de pal daaronder vermelde lamposcoop, ook al van blik en glas, maar ook met een jaartal: 1895. De Luikerwaal is leeftijdsloos. Is een lamposcoop een voorganger van de toverlantaarn? Zo'n voorwerp is ook aangekocht. Van blik, glas én ijzerdraad. En afkomstig uit Frankrijk, met het jaartal 1875.

en onderbroeken? Tulen nachthemden? Sitsen jakjes?

DE overige lijsten zijn begrijpelijker, hoe wel je bij de moderne

A. Landman

EEN paar jaar geleden belde hij me nog eens op. Zomaar over iets dat hij in de krant had gelezen. Sindsdien heb ik niets meer van hem gehoord, tot ik gisterochtend de rouwcirculaire openmaakte en zag dat Albertus Landman, 84 jaar oud, was overleden. Gisteren is hij op Westgaarde gecremeerd. Wie was Albertus Landman? Hij was kelner. Maar dan wel vele jaren in het eens zo befaamde journalistencafé Scheltema op de Nieuwe Zijds Voorburgwal naast het Handelsblad. Uit dien hoofde genoot hij een grote bekendheid bij talrijke figuren uit de wereld van de pers, reclame, radio en televisie. Ik herdenk hem hier met eerbied.

U schrijft: WIJ DRUKKEN

Amstelveen

HET bericht in Het Parool van 13 februari jl. onder de kop „Amstelveen gaat groeien”, is niet volledig. U schrijft dat het grote probleem daarbij is, dat het aantal bejaarden met 60 procent zal toenemen van 7500 in 1978 tot ruim 12.000 in 1993. U had daarbij kunnen meedelen, dat een of andere vroege vader voor dit probleem al een oplossing heeft gevonden door ruim 40 oversteekplaatsen, c.q. zebra's te laten vervallen. Toekomstige slachtoffers vallen onder de categorie „onvoorzichtig overgestoken”.

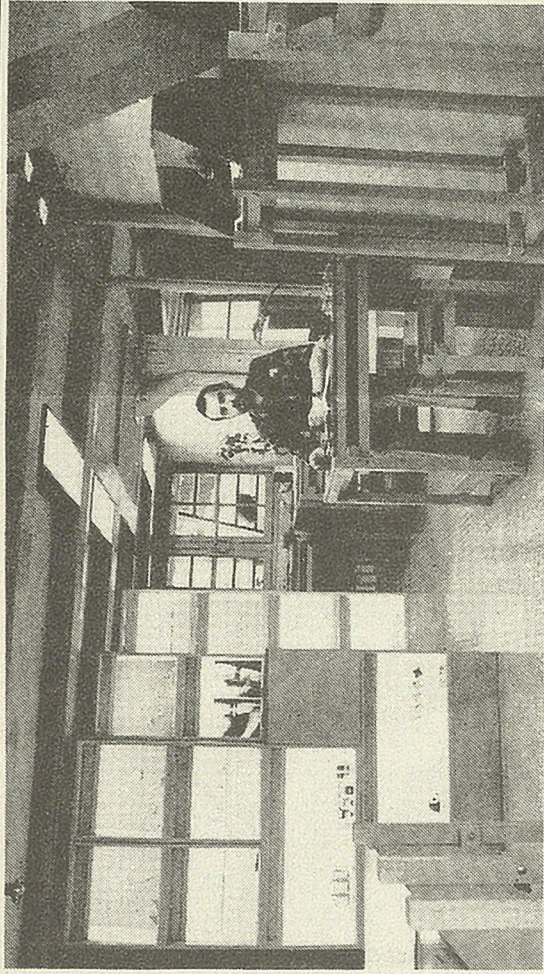
kunst ook wel eens raar staat te kijken. „Double roll” is een drie-dimensionaal werkje van Richard Serra. Het is van lood, het is gewaist, het is opgerold, het is 254 cm lang. De „double column” van Jackie Winsor daarentegen is van touw en ijzer en niet opgerold maar gewikkeld. Ik slik de flauwe grap maar in dat ik er zo geen touw aan vast kan knopen.

En geheel probleemloos, ook voor de leek op het terrein van de moderne kunst, is het lijstje met aankopen van (moderne) toegepaste kunst, want dat betreft stoelen, tafels, vazen, koffieserviezen, brochures, schalen, kommen. Alleen treft het mij weer als lichtelijk komisch wanneer ik achter elkaar vermeld zie: Mieke Groot, potje met stop (1978) en Richard Meitner, twee potjes met stop.

En wat is dát?

Van Marion Herbst is een hoed met speld aangekocht. Met achter „hoed” de toevoeging: van Edith Herbst. Heeft Marion nu de hoed van Edith stiekem meegenomen of heeft Edith de hoed gemaakt en Marion de speld?

Een lezer schreef mij dezer dagen, dat ik nog maar zelden de opmerking maak: je blijft lachen in Amsterdam. Dat's waar. Er is ook niet zo erg veel meer te lachen. Maar een dijknetser is ongetwijfeld het doek van 178 bij 173 cm van Albert Blitz, getiteld „4 Nieuwmarktbezoekers nuttigen 1 broodje Han.” Er staat geen jaartal achter, maar iedereen, die een beetje gevoel voor humor heeft kan begrijpen dat het werk nog niet oud is. Het is ingedeeld bij de rubriek „geschiedenis en oude kunst”.

Paul Derrez in galerie Ra in Amsterdam

Door SASKIA DE BODT

AMSTERDAM, 18 dec. - Vanaf nu is in het Amsterdamse Stedelijk Museum aan de jonge sieradenontwerper Paul Derrez de Franse prijs, die dit jaar werd toegekend, is een hommage aan kunstenaar Françoise van den Bosch, die in 1977 overleed. Zij heeft in de ontwikkeling van het Nederlandse sieraad en de ruimtelijke vormgeving in de jaren '60 en '70 een belangrijke plaats ingenomen, mede door de stap die zij deed van de gebouwen naar de kunst.

Het is niet verwonderlijk dat deze Françoise van den Bosch, die groot 4000 gulden, om de twee jaar wordt uitgereikt aan een Nederlandse vormgever, die zich vooral op het gebied van het eigentijdse sieraad verdienstelijk maakt. De commissie die voor deze eerste maal de Amsterdamse edelsmid/galerie-ontwerper Paul Derrez aanwees, bestond uit Onno Ooms en Emmy van Leeuwen, uit de kunstenaars, en Bernardine de Neeve en Liebeth Grommelin (ex-museumbethouders voor boegepaste kunst).

Behalve voor zijn prestaties als edelsmid kunstenaar krijgt Paul Derrez de prijs voor zijn inzet binnen de Nederlandse Edelsmeden en Sieraadontwerpers en vooral voor zijn activiteiten op het gebied van het hedendaagse experimentele sieraad in de door hem in 1976 opgerichte Galerie Ra.

Deze galerie, gelegen aan de Lange Leidsdwaarsstraat 4, heeft voortdurend werk van Derrez en deed op maandelijkse wisselende tentoonstellingen

Onderscheiding voor ontwerper Paul Derrez

De nieuwe sieraadkunst wil vorm geven aan een idee

steeds de nieuwste ontwerpen van de laatste kunstenaars geleend. Daarvoor heeft de galerie als documentarium, er ligt literatuur op het gebied van het moderne sieraad ter inzage en men kan er informatie krijgen over de permanente collectie, die bestaat uit werk van ongeveer 35 Nederlandse en buitenlandse sieraadontwerpers. Het is een goed overzicht van de verschillende stromingen van de laatste jaren.

Derrez: „Het sieraad heeft de afgelopen vijftien jaar een stormachtige ontwikkeling doorgemaakt. Tegen het eind van de jaren '60 ontstond er een duidelijke breuk met de traditie. De vormgeving van het sieraad bleef niet beperkt tot de vormgeving van de voorwerpen, maar werd ook een middel om de mens te vertellen. Sinds die tijd is bij het moderne sieraad elk status-aspect komen te vervallen. De ambachtelijkheid van de uitvoering en het materiaalgebruik verliezen veel van hun belang. De edelmetalen worden overvloedig gebruikt en worden vaak vervangen door andere materialen: textiel, hout, plastic, pvc, het

doet er niet toe. Het gaat nu in de eerste plaats om de vormgeving van een idee.

In de vaste collectie van Galerie Ra kan men talloze voorbeelden van het sieraad zien. Van Maria Hees en Marga Suarjes bijvoorbeeld liggen er mode-accessoires waarbij het materiaal totaal anders is toegepast dan gebruikelijk. Zo zijn er borstelbroches en pannen en andere voorwerpen van Joke Brakman, nemen als uitgangspunt de sluiting en de constructie van het sieraad het belangrijkste deel van de vorm uitmaken.

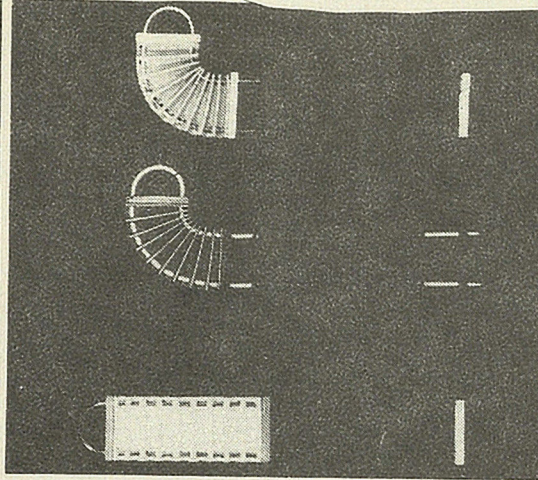
Dit is min of meer ook het geval bij het werk van Paul Derrez zelf, waarvan steeds enkele voorbeelden in de galerie te zien zijn. Bij zijn werk speelt de vorm een belangrijke rol. Het sieraad is een middel om de mens te vertellen. Sinds die tijd is bij het moderne sieraad elk status-aspect komen te vervallen. De ambachtelijkheid van de uitvoering en het materiaalgebruik verliezen veel van hun belang. De edelmetalen worden overvloedig gebruikt en worden vaak vervangen door andere materialen: textiel, hout, plastic, pvc, het

lend voor het uiteindelijke resultaat.

„Ook in het kleurgebruik is de laatste jaren veel verandering gekomen“, zegt Paul Derrez. „Voorheen werd vooral gebruik gemaakt van de primaire kleuren. Men beperkte zich voornamelijk tot de primaire kleuren. Op het ogenblik zijn alle kleurencombinaties mogelijk.“ Ter illustratie laat hij een giffroen/roze paars/oranje/textielarmband zien.

Objecten

Niet alleen in materiaal- en kleurgebruik zijn de vernieuwingen op het gebied van de sieraadkunst merkbaar. Door van een idee het belangrijkste is geworden, is in veel gevallen de grens tussen sieraad en object vervagen. Sieraad zijn zo veelal objecten die men kan dragen, waar op het lichaam of de kleding kunnen worden gedragen, maar ook goed een eigen leven kunnen leiden. De broches van Jan Pijcke, bijvoorbeeld, zijn ragnif constructies die het in een vitrine minstens even goed doen als bevestigd aan een weggelidingsstuk.

Spelden ontworpen door Paul Derrez in aluminium of staal met kunststof

koppen van alle patronen. Maar zoals al dat soort 'beelden' is het helaas commercieel slecht.

Tatoeëren

Een onderwerp dat hij in de toekomst wel eens zou pakken is het tatoeëren, een tijdelijke vorm van versiering die zeker raakpunten met de ideeën van sommige sieraadontwerpers verblijft.

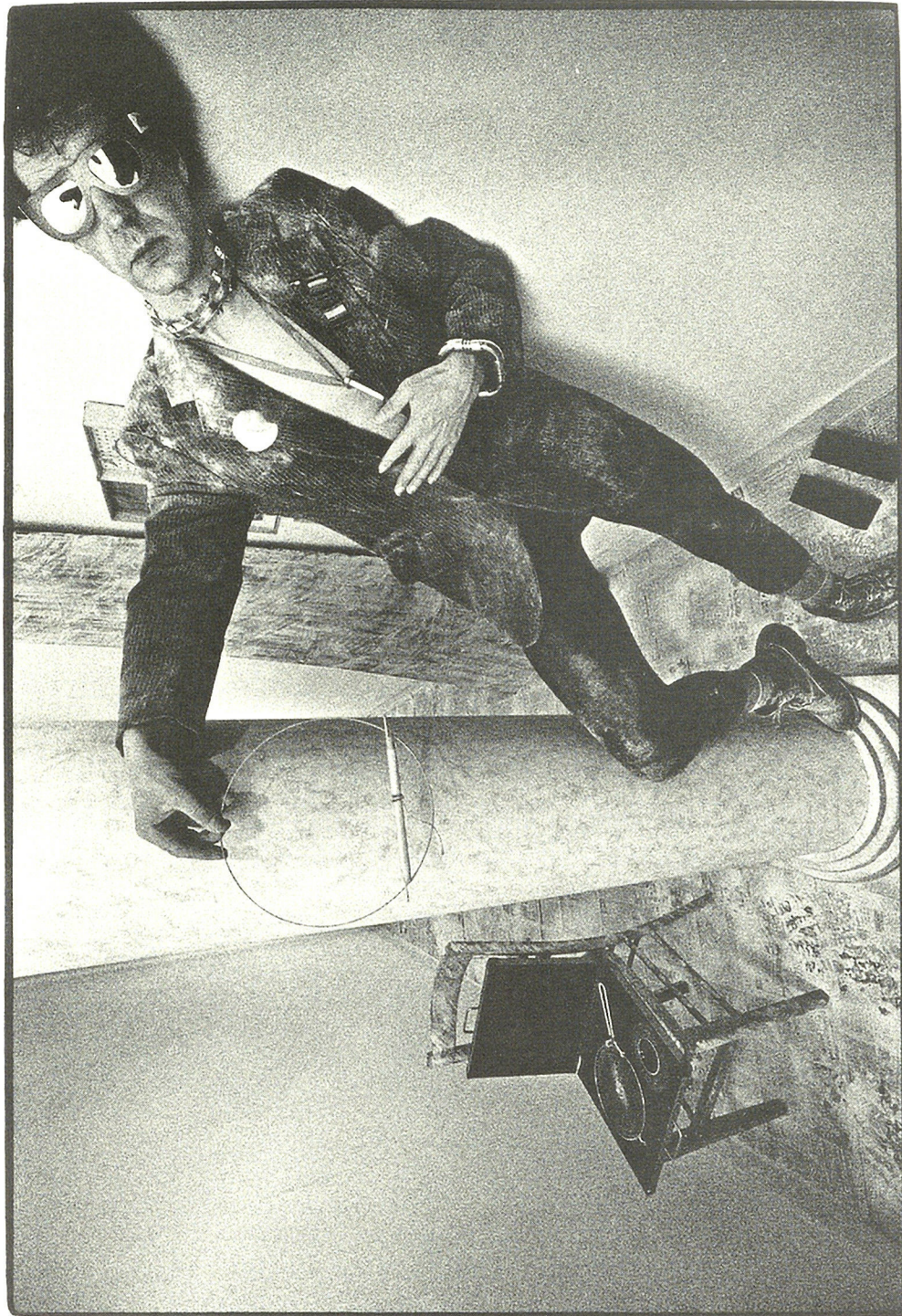
Met dit alles staat Paul Derrez aan de basis van de nieuwste ontwikkelingen op zijn vakgebied. Een gedeelte van wat er de laatste jaren is ontstaan heeft plaatsgevonden in de galerie. Het is de verschillen stromingen worden vastgelegd. „Maar dat is niet mijn taak maar die van de kunsthistorici“, vindt Paul Derrez.

Volgens hem zou er bovendien van de kant van de musea een meer geïntegreerd aanpak nodig zijn. Het is niet alleen de kunstenaar die moet worden betrokken, maar ook de verschillende richtingen worden gesigneerd en aangekocht, is er na verloop van tijd in de musea tenminste een representatieve overzicht te rug te vinden.

Een keuze uit het werk van Françoise van den Bosch in het bezit van het Stedelijk Museum is daar ter gelegenheid van de prijsuitreiking tot en met 18 januari 1981 te zien.

De openingstijden van Galerie Ra, Leidsdwaarsstraat 4, Amsterdam, zijn: di. 1 t/m 17 uur, wo. 12 tot 18 uur, za. van 11 tot 17 uur. Behalve de vaste collectie Derrez en deed op maandelijkse wisselende tentoonstellingen

1981

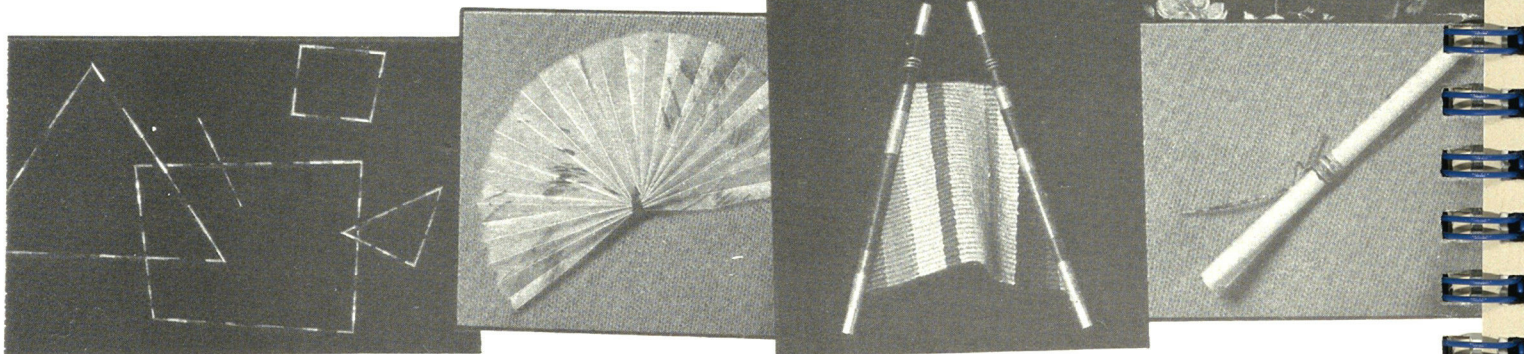
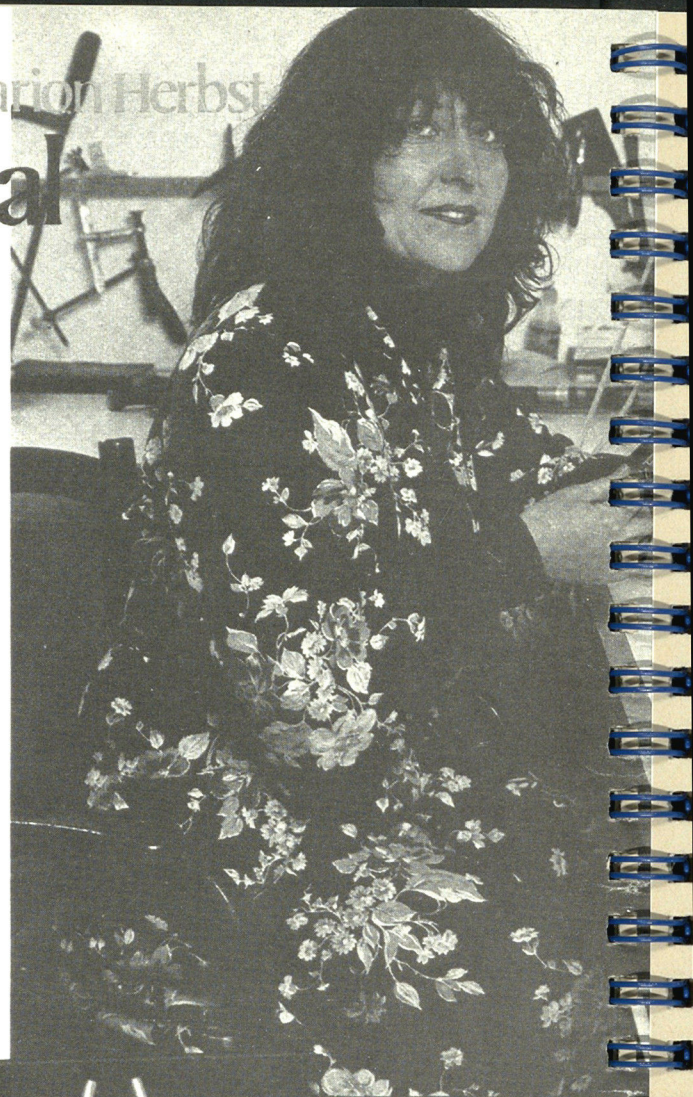
halssieraad papier

De schitterende sieraden van Marion Herbst

'Ik kan me helemaal maf kopen aan strengetjes zij'

Half april krijgt ze de Françoise van den Bosch-prijs. Een belangrijke prijs in de wereld van de edelsmeden en sieradenmakers. Een Galerie dit keer gewijd aan Marion Herbst. Een vrouw die op een bijzondere manier de schitterendste sieraden maakt. Jaane Krook sprak met haar en wie haar en haar werk nog beter wil leren kennen moet zondag 4 april maar even vrijhouden. Dan is ze speciaal voor Viva-lezers aanwezig bij een expositie van haar sieraden.

Foto's: Gijsbert Hanekroot

„Ik zal het nooit vergeten,” vertelt Marion Herbst, „hoe ik met een schoenendoos waarin mijn eerste werk zat naar Amersfoort ging, waar in het Kapelhuis een expositie voorbereid werd. Das was toen nog de enige plek in Nederland waar eens per jaar ook sieraden werden tentoongesteld. Ik had mijn moeder en mijn vriend Berend meegenomen, en die ge-

stald in een cafeetje in de buurt, voor ik me met trillende knieën aandiende bij die selectiecommissie. Dat bleken twee dames te zijn. Toen ze mijn schoenendoos opengemaakt hadden en uitpakten, begonnen ze heel hard tegen elkaar te schreeuwen en te lachen. Ik dacht: ze steken de draak met me, wist me geen raad, en ging heel onzeker en bedeesd daar

de deur uit. Maar wat bleek achteraf? Ze vonden mijn sieraden heel mooi en hebben zich er ook persoonlijk voor ingezet dat het werk aan alle kanten de aandacht kreeg. Een maand daarna lag er een brief in de bus: over een wereldtentoonstelling in Osaka, daar was ik ook voor uitgenodigd, en ik dacht: 't Is niet waar allemaal, dat kan toch zo maar

niet als je pas een schoenendoos met werk hebt... Zo is het eigenlijk begonnen, en het nooit meer opgehouden, ik ben op die manier van het een in het ander gerold.”

Als ik zie wat je door de jaren heen gemaakt hebt, dan is het allemaal zo verschillend. Hoe kom je aan al die ideeën?

„Ik werk heel erg vanuit materiaal. Ik kan soms ineens den-

Marion Herbst ontwerpt nieuwe serie speelse, frivole sieraden

Expositie: Vijf jaar Galerie Ra; werk van Marion Herbst. Lange Leidsedwarsstraat 178, Amsterdam. Tot 5 november; openingstijden: di. t/m vrij. 12-18 uur, za. 11-17 uur.

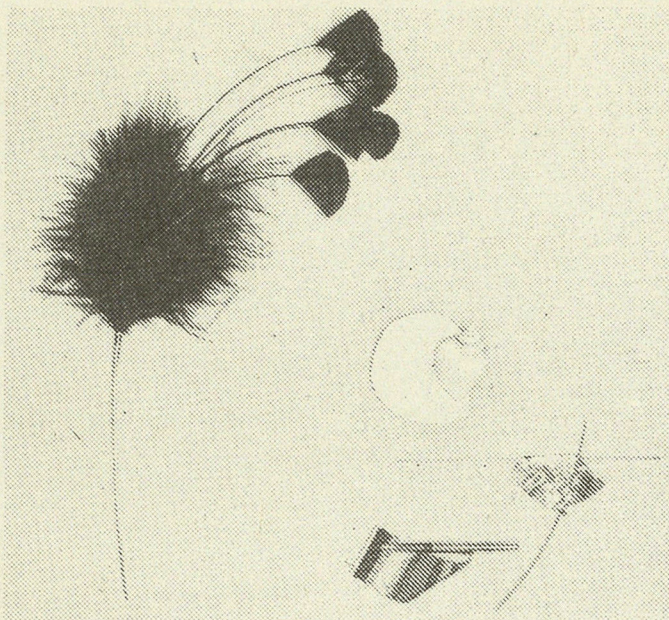
Door SASKIA DE BODT

AMSTERDAM, okt. — In 1976 opende de edelsmid Paul Derrez, toen juist afgestudeerd aan de Schoonhovensse Zilverschool, in Amsterdam aan de Lange Leidsedwarsstraat Galerie Ra, waarin hij zich speciaal richtte op het eigentijdse experimentele sieraad. Nu, na vijf jaar, is deze galerie uitgegroeid tot een levendig centrum, uniek voor Nederland, waar geïnteresseerden en kunstenaars door snel wisselende exposities en een goed opgezet documentatiesysteem de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van de Westeuropese sieraadkunst op de voet kunnen volgen.

Daarnaast bevat de vaste collectie van Galerie Ra sieraden van zo'n veertig hedendaagse ontwerpers uit binnen- en buitenland. Het is typerend voor de houding van Paul Derrez ten aanzien van zijn galerie, dat dit werk nogal uiteenlopend van karakter is. Het belangrijkste criterium bij zijn keuze is, dat er een oorspronkelijk idee ten grondslag moet liggen aan het werk, dat bovendien perfect uitgevoerd dient te zijn. Zo heeft Galerie Ra ingenieuze, beweeglijke en kwetsbare objecten in haar collectie, waarvan je je kunt afvragen of ze als broche of armband nog wel draagbaar zijn, terwijl er daarnaast strak gevormde, stevige en doelmatige sieraden aanwezig zijn.

Papier

Hetzelfde contrast is terug te vinden in het oeuvre van Marion Herbst, van wie ter gelegenheid van het eerste lustrum van de galerie een expositie met recent werk is

Sieraden van Marion Herbst, representatief voor de door haar ontworpen collecties.

ingericht. Het betreft hier een serie feestelijke halssieraden, broches en 'party frills' in speelse vormen en vrolijke kleuren. Het belangrijkste materiaal hierbij is papier, dat werd geprepareerd en beschilderd en vervolgens gevouwen en gespannen, gerold, gedraaid en geknoopt tot lichte, oosters aandoende constructies. Men zal zich misschien bij de dagelijkse arbeid niet met deze objecten tooien, maar op feestelijke momenten zullen ze een schitterend effect geven.

Marion Herbst is een inventief ontwerpster, die het klaarspeelt op iedere expositie met een totaal nieuwe serie sieraden tevoorschijn te komen. Wat betreft materiaal, techniek of uitgangspunt lijkt de nieuwe collectie in geen enkel opzicht iets met haar vroegere werk te maken te hebben. De slakbroches uit kunsthars, de haarpinnen van zilver en veren en de lintjes van geweven zijde en zilver

uit voorgaande jaren hebben echter met de nieuwe papieren sieraden een speelse flexibiliteit gemeen. Deze speelsheid heeft hier en daar een onmiskenbaar frivole inslag, die een verfrissende werking heeft en de sieraden van Marion Herbst iets onweerstaanbaars geeft.

Prijs

Kort voor de opening van de jubileum-expositie bij Galerie Ra werd bekend gemaakt, dat de Françoise van den Boschprijs, die elke twee jaar aan een jonge Nederlandse sieraadontwerper wordt toegekend, in 1982 naar Maroin Herbst gaat. Dit is niet alleen een erkenning voor Marion Herbst, maar ook voor Paul Derrez, die in zijn galerie regelmatig aandacht aan haar besteedde en zelf vorig jaar deze aanmoedigingsprijs kreeg voor zijn vernieuwende activiteiten ten aanzien van de hedendaagse sieraadkunst in Nederland.

SIERAADONTWERPSTER MARION HERBST ONDERSCHIEDEN

door CATHERINE VAN HOUTS

Marion Herbst is wel met Peter Sellers vergeleken om de manier waarop ze telkens in een andere gedaante — ook wat haar sieraadontwerpen betreft — verschijnt. Ontwerper Benno Premssela vindt dat „je nooit een nieuwe tentoonstelling van Marion Herbst mag missen, omdat je niet weet wat je nu weer te zien zult krijgen”.

Aan Marion Herbst is de Françoise van den Boschprijs toegekend, een onderscheiding, ingesteld ter nagedachtenis van de kunstenares Françoise van den Bosch, die bedoeld is ter stimulering van vormgevers van sieraden en objecten. De prijs wordt medio april uitgereikt. Hoewel het jury-rapport nog niet is opgesteld, blijkt desgevraagd dat Marion Herbst de prijs krijgt om haar vernieuwende sieraden die constant van een hoge kwaliteit zijn en om de wijze waarop ze steeds nieuwe thema's weet te pakken.

Marion Herbst (1944) heeft met beeldhouwer Berend Peter twee jaar geleden Amsterdam verlaten en woont nu in Brabant, omringd door rivieren. Ze is ervan op de hoogte dat ze de prijs heeft gekregen, maar kent de beweegredenen van de toekenning nog niet en kan slechts gissen. „Misschien krijg ik de prijs omdat ik al zoveel jaren bezig ben geweest in dat sieradenwereldje. Ik ben bij de oprichting van de Vereniging van Edelsmeden en Sieraadontwerpers (VES) „de vakbond” betrokken geweest en was daarvoor bij een soort actiegroep: BOE, de Bond voor Oproerige Edelsmeden, waarin Françoise van den Bosch ook zat. We wilden een breder publiek bereiken. Het was (en is) een klein wereldje waar we tegenaan traptten.”

Het werk van Marion Herbst is ongrijpbaar: haar stijl is niet duidelijk vastomlijnd. „Ik kan niet tegen het eenmaal gesettled zijn, het een bepaalde manier vinden en daar maar op doorgaan. Dat heeft met mijn karakter te maken. Ik denk dat kleur altijd wel in mijn werk heeft gezeten. En ik ben altijd uitgegaan van het materiaal zelf en niet specifiek van vormgeving. Daardoor kun je niet van een bepaalde stijl in mijn werk spreken. Het is ook niet direct herkenbaar als mijn werk. Dat uit gaan van het materiaal is iets van de laatste jaren, maar ik ben er altijd al mee bezig geweest. Er is een kleine groep die zich niet meer de wet laat

Marion Herbst: „Men is al jaren bezig met een nieuwe naam voor dergelijke sieraden te bedenken, draagbare objecten of zo.”

FOTO WUBBO DE JONG

'Het materiaal dicteert de vorm'

voorschrijven van goud en zilver. Nu gebruik je die materialen zuiver en alleen om de kleur en om de eigenschappen, maar niet omdat het zo kostbaar is.”

„Ik heb eerst beeldhouwen gedaan aan de Rietveldacademie. Maar ik vond het te groot. Ik wilde wat kleiner gaan werken en kwam toen bij sieraden terecht. Dat zie je nu ook gebeuren: mensen die vanuit een andere discipline komen, zijn veel opener, vrijer bezig met het sieraad. Je wordt toch een beetje te veel op de beperkingen gedrukt als je met zo'n sieraadopleiding bezig bent. Die stap van beeldhouwen naar sieraden is bij mij vrij onbewust gegaan. Ik heb bij voorbeeld nooit aan kleinere beeldjes gedacht.” Haar sieraden zijn dan ook niet gelijkte versiersele maar veel eerder objecten die ergens aan bevestigd kunnen worden. Die bevestiging is niet nadrukkelijk als extra aangebracht, maar opgenomen in het ontwerp. De materiaalkeuze staat daarbij voorop.

„Ik flip echt op mooie materialen waar ik iets mee kan doen. Het

eerste materiaal dat ik voor sieraden gebruikte was perspex. Dat was heel bijzonder. Ik had gewoon een zak met afval waar perspex inzate.” Ze maakte een halssieraad van zilver met daaraan twee rode perspex bollen met fluoriserende onderdelen. De zilveren band was klassiek van vorm — dat wil zeggen dat het duidelijk als halsband herkenbaar was. Marion Herbst: „Dat is als je het nu bekijkt, klassiek. Maar toen waren er mensen furieus over dat sieraad. In de afgelopen jaren is er zoveel gebeurd. Maar wat in die tijd — eind jaren zestig — gebruikelijk was, waren pompeuse ontwerpen.”

„Met perspex ben ik heel lang bezig geweest. Daarna maakte ik armbanden op basis van een douche-arm en -knijptjes en vervolgens vond ik verchroomde, glanzende sieraden met heel simpele vormen mooi.” Ze schokte velen door op de expositie in De Zonnehof in Amersfoort „Sieraad 1900-1972” naar aanleiding van het thema „schakel” paperclipsen en touwtjes te presenteren.

Daarop ontwierp Marion Herbst een serie orde-tekens: perspex stokjes in rood-wit-blauw uitgevoerd met een oranje lintje eromheen. In '75 vond ze het flexibele slamdje een zo boeiend gegeven dat ze er armbanden op wilde baseren. De in Frankrijk gevestigde flexibele-slamdjes-fabriek wilde een proefserie van de armbanden maken, maar wel voor vijftienduizend gulden. Dat was te veel. De volgende stap in de ontwikkeling van Herbsts sieraden was een serie giet-harsen afgietsels van bij voorbeeld schelpen, waarop kleur werd aangebracht. Dit werd weer gevolgd door een serie spelden met zilver en veren. Omdat haar moeder hoeden maakt, heeft Marion Herbst een keer met haar moeder samen een expositie gehad. Hierna maakte ze samen met weefster Henriëtte Wiessing geweven lapjes. „Toen ontdekte ik het textiel, de draad. En daar maak ik nu ook veel gebruik van.”

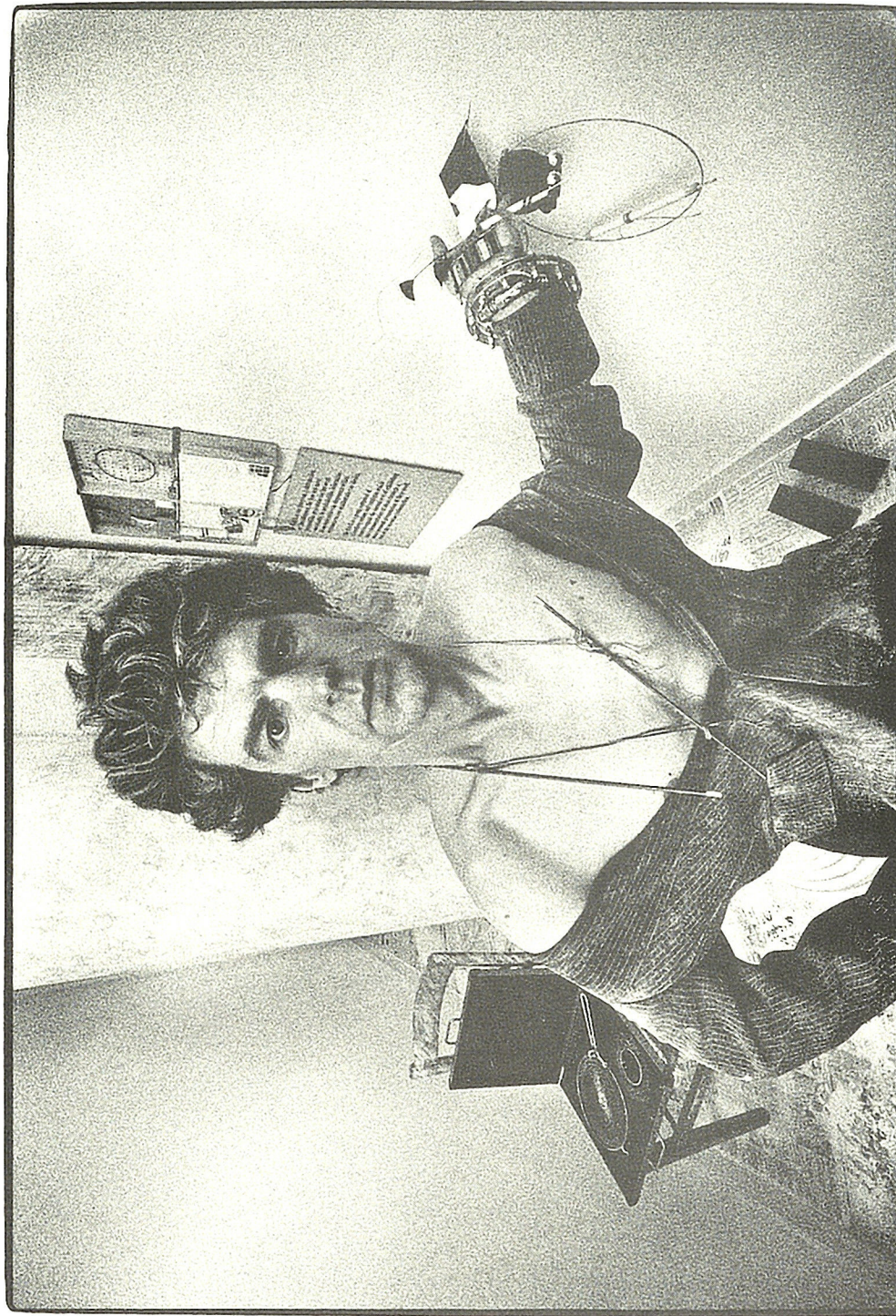
Uiteindelijk is het allemaal uitgekomen op haar recente werk: een serie sieraden met geroeste plaatjes (vlaggetjes) ijzer, die beschlijdend worden en opgenomen zijn in twee of meer draden van metaal. Dat metaal draad is meteen de bevestiging van het sieraad.

Bij Galerie Ra (Lange Leidse-dwarsstraat 178, Amsterdam) zijn nog tot 5 november rolletjes vloeiend papier dichtgehouden met een felgekleurd touwtje en opgehangen in een tere cirkel. Heel licht en poëtisch.

„Het tekenachtige fascineert me heel erg. Soms heeft dat als nadeel dat het een beetje ondraagbaar begint te worden. Maar waar leg je de grens? Met mijn sieraden vraag ik wat van degene die het draagt. Ik ben al een paar jaar bezig met groter, monumentaler werk te maken.” Een driehoekige halsband met veelkleurig, zorgvuldig opgekloste draden heeft ze uitvergroott tot iets wat aan de muur gehangen kan worden. Marion Herbst: „t Kan best dat ik ophoud met sieraden maken. Ik weet niet waar het naar toe moet. Het is nog steeds een beetje hinkpinken: leuk en spannend hoe ver je kunt gaan — dat het nog echt een sieraad is.”

„Men is al jaren bezig met een nieuwe naam voor dergelijke sieraden te bedenken, draagbare objecten of zo, maar het lukt niet. Ik trek me veel minder aan van de toepasbaarheid van een sieraad. Ik probeer het wel, maar bij mij dicteert het materiaal de vorm. Nee, dat is niet beperkend, want er is zó ontzettend veel materiaal.”

1982

"bâtons"

Jurriaan v.d. Berg: in vroeger dagen vervaardiger van beeldende kunst en nu van sieraden.

Paul Derré: eigenaar Galerie Ra Amsterdam die veel doet voor het nederlandse sieraad maar ook het buitenlandse.

Jerven Over: directeur van het van Reekum museum in Apeldoorn. Een museum dat zowel aandacht heeft aan de beeldende kunst als aan de gebonden kunst en ook de gereiden daar fussen in.

Wilhelm Hattar:

eigenaar van een galerie in Keulen die op een zeer eigen wijze het Duitse Publiek tracht te informeren over het sieraad en vooral het experimentele sieraad.

Ralph Turner:

Hoofd tentoonstellingsdienst Crafts Centre Londen. Dit eigen verzameling een tentoonstelling samenstelling "Fancy goods". Waarby het voornamelijk ging om heel goedkope sieraden gekocht in wavenhuizen en op markten.

MARION,

IK ZIE MIJ NOG OP MOEDERSZONDAG ALS HOOFD VAN HET GEZIN NAMENS DE KINDEREN BIJ G. OP HAAR KNAUWDE ZOMERJURK HET LINTJE OPSPELLEN. HET STOND HAAR, IN EEN WOORD, INDRUKWEKKEND. HET WAS OVERIGENS OPVALLEND HOE JE WERKSTUK OP DIE OVERHEERSENDE KLEURRIJKE ONDERGROND, MOETDELOOS, OVERLEVEN BLEEF. G. HAD DE ONDERSCHIEDING VERDIEND, VOND IK, OMDAT ZIJ GEZUN HAAR DERDE ZWANGERSCHAP WEL TOE WAS AAN 'N MOEDERMEDAILIE.

DE DAAROPVOLGENDE ERVARING MET JE WERK WIL IK JE EVENMIN ONTHOUDEN. IK DOEL OP JE MESSING DRIEHOEK MET DE KROMME LIJN/DRAAD DIAGONAAL ER OVERHEEN, WAARAAN 'EEN GEBLEESSEERDE VLAG WAPPERT', IK WEEET NIET ZO GAUW EEN BETERE ONSCHRIJVING. HOE MOET DIT WERKSTUK WORDEN BEVESTIGD, VROEG IK MIJ AF. HEEFT ZIJ MIJSSCHEN HET BEVESTIGINGSSPELDE VERGETEN OF ONTBREEKT HIERAAN NOG IETS WAT VERGETEN IS MEE TE GEVEN? DE OPLOSSING, DOOR PAUL DERREZ AANGEREIKT, WAS EVEN SIMPEL ALS VOOR DE HAND LIGGEND: GEWOON DE UITEINDEN VAN DE KROMME DRAAD IN JE TRUI STEKEN EN HET HANGT...

MAAR DE ABSOLUTE KLAPPER IN '01 WAS TOCH WEL DE GEBORTE VAN LINDA, OP 1 DECEMBER. JOUW VERJAARDAG. IETS WAARVAN WIJ OP DAT MOMENT NOG ONKUNDIG WAREN. JE EERBEWYS, DE ORDE DER 1STE DECEMBER GEBORENEN, KWAM DAN OOK ALS EEN DONDERSLAG BIJ EEN KREATIEVE HEMEL. WIJ HERBEN, DAT SPREEKT VAN ZELF, LINDA DIREKT DE VERSIERSEN OMGEHANGEN. PAS BIJ DE (BEVREEMDE) REAKTIES VAN BUITENSTAANDERS REALISEERDEN WIJ ONS HOE WIJ MET HET SIERAAD INMIDDELS VERTROUWD ZIJN GERAAKT... HET ZAL JE NIET VERBAZEN, DAT WIJ ALMEER UITKIJKEN NAAR JE NIEUWE WERK.

JE VROEGERE MEDE'RIETVELD'LEERLING, J.

PS. IK KAN NIET MALA TEN EEN VERGELIJKING TE TREKKEN TUSSEN DE BEELDENDE KUNST (DIE IK VROEGER ZO RIJH HEBB VERZAMELD) EN DE TOEGEPASDE KUNST, WAARONDER HET SIERAAD SCHIJNT TE VALLEN: HET IS MINSTENS ZO IDEEËNRIJK, EEN AANKOOP SLAAT NIET ZO 'N GAT IN JE BEURS, HET NEEMT NIET ZO VEEL RIJTHE IN EN BOVENDIEN KUN JE JEZELF ERMEE VERSIEREN. HELAAS MOET VAN DEZE OPSOMMING EEN MINPUNT WORDEN AGETROKKEN: ER IS (NOG) GEEN PERMANENTE OPSTELLING VAN HET SIERAAD IN EEN VAN DE GROTE MUSEA.

the first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the

the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

the eleventh is the fact that the
the twelfth is the fact that the
the thirteenth is the fact that the
the fourteenth is the fact that the
the fifteenth is the fact that the
the sixteenth is the fact that the
the seventeenth is the fact that the
the eighteenth is the fact that the
the nineteenth is the fact that the
the twentieth is the fact that the

the twenty-first is the fact that the
the twenty-second is the fact that the
the twenty-third is the fact that the
the twenty-fourth is the fact that the
the twenty-fifth is the fact that the
the twenty-sixth is the fact that the
the twenty-seventh is the fact that the
the twenty-eighth is the fact that the
the twenty-ninth is the fact that the
the thirtieth is the fact that the

Amsterdam, februari '82

Lieve Marion,

Je stelt een heleboel vragen. Ben ik in 5 jaar z'n autoriteit op sieradengebied geworden, dat je verwacht dat ik ze kan beantwoorden? Minchien wél.

Het leiden van Galerie Ra, het voorzitter zijn van de Vereniging van Edelsmeden en Sieraadontwerpers (V.E.S.) en daarnaast het ook zelf maken van sieraden, maakt dat ik er zeer intensief bij betrokken ben. Daar ga ik dan:

De bloei van het moderne (Nederlandse) sieraad, in het begin van de zeventiger jaren, werd gedemonstreerd met de grote expositie: 'Sieraad 72', in de Zonnehof te Amersfoort. Daarna echter verschaalde het aanbod en herhaling van het evenement was in 1975 slechts in beperkte mate mogelijk. Het weinig sprankelend aanbod was in die periode ook voor Galerie Sieraad te Amsterdam - een in '79 geopende specifieke sieradengalerie - reden om de deuren te sluiten. Mede naar aanleiding hiervan werd de V.E.S. opgericht, een kunstenaarsvereniging voor edelsmeden en sieraadontwerpers. Het openen en beheren van een eigen expositie-ruimte was een belangrijk doel. De verwezenlijking hiervan bleek echter nogal gekompliceerd en het openen door mij van Galerie Ra in 1976 maakte dit streven minder urgent. Daarom heeft de V.E.S. zich verder met haalbaarder zaken beziggehouden, zoals het éénmaal per jaar bijeenbrengen van een collectie werk van haar leden, (in '78, '80 en '81 tentoongesteld in de Nieuwe Vleugel van het Stedelijk Museum Amsterdam) en

het bevorderen van informatie-uitwisseling tussen leden en geïntereerden, onder andere via het V.E.S.-bulletin. Nog steeds is de V.E.S. een structuur met veel mogelijkheden.

Galerie Ra opende als een vervolg op Galerie Sieraad, met een doelstelling die parallel liep aan die van de V.E.S. Aanvankelijk met alleen Nederlandse sieraden makers, maar al gauw werden ook buitenlandse sieraden makers en informatie over hen geïntroduceerd. Ook de Van Reekum Galerij te Apeldoorn liet Engelse sieraden zien in 'On Tour', een verder door Nederland reizende collectie. Galerie Ra haalde uit Engeland: 'Fourways'. Konfrontatie van het Nederlandse publiek, maar vooral ook de Nederlandse sieraden makers met andere benaderingen qua idee, vormgeving, techniek, materiaal- en kleurgebruik, doorbraak het bestaande sieraden aanbod. (dat een aantal sieraadontwerpers zich met complexere en grotere produkten is gaan bezig houden en hun talent en energie voornamelijk zijn gaan besteden aan het produktie- en distributie aspect daarvan, is een op zich zeer interessante - schijnbaar typisch Nederlandse - ontwikkeling, die echter voor de vernieuwing van het sieraad niet van invloed is.)

Resultaat van deze 'doorbraak' is, dat een aantal mensen van de zeventiger-jaren-generatie het experiment weer hebben aangedurfd. Samen met mensen uit andere disciplines - zoals de textiel - hebben zij voor een nieuwe opleving gezorgd.

Op dit moment wordt dit door het publiek herkend en ook erkend, met het gevaar dat er weer nieuwe dogma's ontstaan. Daarom blijft het noodzakelijk in ontwikkeling te blijven. Niet een stijl, maar activiteit en oorspronkelijkheid dient het Nederlandse sieraad z'n reputatie te geven!

Paul Derrez

Liebe Marion!

Ich freue mich sehr darüber, daß Du dieses Jahr den "françoise van den bosch prijs" erhältst und Deine Arbeit dadurch eine neue Bestätigung bekommt. Herzlichen Glückwunsch!

Deine Art und Weise mit den verschiedensten Materialien umzugehen und daraus Schmuck zu machen hat, wie Deine Ausstellung hier bei uns gezeigt hat, ja auch sowohl dem Kölner Publikum als auch den deutschen Kollegen Anregungen gegeben und neue Sehweisen vermittelt.

In den vielen Gesprächen zu denen Dein Schmuck der Anlaß war, wurde oft die Meinung vertreten, daß holländischer Schmuck sich von anderem unterscheide. Das ist ganz offensichtlich, wenn man die Arbeiten der neuen holländischen Schmuckmachergeneration mit denen der italienischen vergleicht: Die Italiener im Umfeld der Padueser und Milaneser Schule verarbeiten fast ausschließlich Edelmetalle und die Holländer wagen sich an jedes Material.

Wie sieht aber der Vergleich mit den deutschen Schmuckmachern aus, von denen ja mittlerweile auch sehr viele experimentell und mit neuen Materialien arbeiten, wie man auf der "Ready made Ausstellung" im letzten Jahr sehen konnte?

Aber auch auf der "Ready made Ausstellung" fielen "Die Holländer" auf und viele Besucher konnten ohne Mühe erkennen, welche Beiträge aus Holland kamen: Man spürt bei den Arbeiten die Übung im Umgang mit unkonventionellem ("unedlem") Material. Das ist, glaub ich, der entscheidende Punkt, nämlich daß für diese Art von Schmuck, in Holland schon eine gewisse Tradition besteht. Das gilt nicht nur für die Herstellung der Produkte, sondern auch für diejenigen, die den Schmuck kaufen und tragen.

Die Jahre in Holland, in denen sich ein Teil des Schmucks im Wechselspiel zwischen Schmuckmachern, Galeristen und Konsumenten entwickelte kommen in Deutschland erst gerade auf uns zu.

- 2 -

Von Seiten der Schmuckmacher ist diese Entwicklung genauso eingeleitet wie von Seiten der Träger. Auf beiden Seiten ist die Sensibilität für aktuelle Materialien und für die aus ihrer Verarbeitung entstehenden möglichen Bedeutungen vorhanden. Was noch fehlt: Die Pflege dieser Sensibilität. Ich will damit sagen, daß bestimmte Äußerungen in Schmuck nur deshalb von den Kunden noch nicht akzeptiert werden können, weil sie nur im Zusammenhang mit einer Entwicklung zu verstehen sind und die ist eben noch nicht da aber sie ist absehbar.

Nun möchte ich aber noch sagen, was mir an dem oben erwähnten "holländischen Schmuck" besonders gefällt: Das sind die Holländer, die mit ihrer herzlichen Aufgeschlossenheit nicht nur offen an die Materialien sondern auch an die Menschen herangehen. Das zeigt sich im Bereich des Schmuckschaffens sowohl im Umgang mit Kollegen als auch in einer generellen Bereitschaft zur Kooperation und gemeinsamen Aktivitäten. Nicht die eigene Profilierung wird bedingungslos in den Vordergrund gestellt, sondern alle Arbeiten und Unternehmungen von Kollegen werden als offenen Diskussionsbeitrag gesehen. Eine solche Haltung fördert den Einzelnen und die gemeinsame Entwicklung.

Daß mit dem "françoise van den bosch prijs" der persönliche Einsatz des Einzelnen für die gemeinsame Sache geehrt wird, finde ich gut. Es wird bestimmt noch einige Zeit dauern bis mal einem Deutschen ein solcher Preis verliehen wird.

Liebe Grüße und viel Gutes bis zum Sommertreff!

Dan Arvid Kellin

Marion

francorse van den bodi schreef en op haar jeudeen
over haar werk 'Het basis gegeven van mijn studeer
en objecten zijn twee, forse vormen die in elkaar
gehaakt of geschoven ^{hunen} worden, waardoor ze een
eenheid vormen'

een beeldende uitspraak. Kennende ook voor een opvatting
welke ze dicht bij 't werk van beeldende kunstenaars uit
de jaren '60/70 ligt. Alleen het gaat om een gevoel.
Dat is steeds een hoofdstukle appast geweest en velen
velen nog steeds.

Ongetuikel alle jubel over de integratie van vormen van
beeldende kunst Bauhaus, De Stijl en wat niet al,
we merken er nog maar weinig van.

Francorse's werk, Emmy van Leerssen, Gys Bakker worden
steeds in een adem genoemd. Ik wil plaats in een
hoofdstuk Het land van Mondriaan tussen het Rijn,
Stuyven, Denkers.

Toch waren welke uiteenliggende persoonlijkheden als
Francorse en Mascon het best zichtbaar in actie
bij de Boe groep: cyclus voor een gevoel. In feite een
gevoel om een rechte waarderij voor de beeldende
opvattingen van de studeerhoofden.
Aan invloed ontbreekt (ontbreekt?) het duidelijk bij vele
buitenlanders die eigenlijke mensen worden
moeten zijn.

Er is veel gebeurd in de beeldende kunst, in ons land,
veel eigenlijk. Maar juist in ons eigen land heeft
de verandering van het denken & handelen t.a.v.
het gevoel een spectaculaire ontwikkeling doorgemaakt.

Dat wordt mij wel eens over het hoofd gezien. Scheik
kan een rechte overgang
Het scheik is niet een toegespast geval, een draagbaar
object, etc. Het heeft zich vooral ontwikkeld tot een
beeldende opvatting gebonden aan de veranderingen
-heden van 'het ambachtelijke', de onderscheidende duidelijkhe
heden en die van het scala van beeldende vormen.

Dere opvatting wil de gang verschaffen als een werelple
in ieder geval als een specifieke byzage
En wel een byzage tot de kunst.

Dan wordt wel wat moeilijker, omdat de vraag wat 'kunst'
is ook een reeds is. Ik denk dat ook in dit geval
kunst duidelijk kunst kan worden wanneer het
wel duidelijkbaar opstelt. Aanwag is, in de herkenbare
naaststelling steeds veranderend en veranderend. Door
expliciet te zijn biedt kunst de mogelijkheid vragen
op den duur op te lossen.

Ik denk tot nu toe steeds in termen van proces verloopend,
ontwikkelend en wat met al. Com-achtig geheel.

Niet zo goed als de verschillende schiedingen, beelden, etc
bestaan zijn en juisttege scheiden, omringde bestanden
welke ons afleiden van wat werelple aan de orde is
werk van interessante kunstenaars, die steeds vernieuwend
dwingen te reageren op dat werk.

Het laatste is juist dat de ontwikkelingen steeds
zich voortzetten in de beeldende kunst. Stommen worden
nich af. Juist daardoor ontstaat er zicht op vrees die
reeds lang zich presentieken, zoals uit je oeveren blyht.
De jonge fase haalt met minnes moete in op allerlei
kennissen, gebouwen van materialen. Van uit ook dere
opheldert gezien blyht je welk een fundamentele
aanreik te zijn van dere vernieuwende blyht.

Herwin ober
maart '82

Born out of frustration in London's East End, punk was originally a representation of the anger of deprived young kids fed up with no money, no work, no hope; rebels against a system that had little to offer them. Slashed trousers, torn shirts, bicycle chains, nails and razor blades worn with war paint and short haircuts are the visual trademarks of punk. Their music is equally raw and aggressive. Alternative newspapers and magazines have spread the word into industrial cities throughout the UK and, inevitably, the fashion world recognised a potential style. They tamed it for the middle classes and made a killing: now it is universal.

My collection, on the other hand, was born out of plenty. The earliest of these cheap, popular pieces were children of the sixties, gently poking fun at a materialistic ethos the owners of the jewellery had only partially rejected. On the surface, punk and my collection have little in common, yet there are similarities. Both came about to provide an alternative to the economic state of their time and, though it may not seem like it now, in the 60s one needed almost as much courage to wear some of the pieces in my collection as a punk safety pin through the ear or a torn coat. This early jewellery, bought from street markets and boutiques, was the work of anonymous makers not trained as jewellers, many of whom did not even have an art school training. Their belief that anybody could do it is shared by the original punks.

By comparison with 'punk' however, the jokes in my collection are coy; directed at and for the middle classes. For example, flying duck brooches, miniature cornflake packets, radios and vacuum cleaners - not contemporary models but those of the 40s and 50s - are all rather comforting and nostalgic. In contrast, punk style was certainly not conceived as a music hall act. Its original followers had very little to laugh about and were certainly not half-hearted in their revolt. As time went by however, it became easier to detect the influence of the punk phenomenon. For example, Stephen Rothholz's anodised pink and blue aluminium barbed wire bracelets and collars, lavatory seat brooches, or the

nappy pins and baby's bottle brooches bought from a feminist boutique all reflect an aggressive, more serious protest.

Art school trained jewellers appeared to pay little attention to 'fun' jewellery (or indeed to the punk explosion). I doubt whether many even recognised this activity as a form of jewellery at all. Certainly very few of them drew my attention to what was, by the mid 70s, a thriving underground movement. The exception to this was the Argentinian Rodolfo Azaro, whose own work was considered quite outrageous by many artist-jewellers. It took until the late 70s for the work of a handful of British jewellers - Caroline Broadhead, Pierre Degen, Susanna Heron, Sheila Teague - to show some awareness of punk in their work. This was particularly evident in their use of colour. At this time these jewellers were also stimulated by the scene in Holland, particularly by the work of Bakker, Leersom, Niewenborg, van den Bosch, Herbst and, later, Lam de Wolff and the whole concept of Galerie Ra. British art jewellers, especially London-based ones, recognised the Dutch trend that cheapness need not necessarily minimise or deflate the content of their art. Indeed, for those with a conscience, low price became an important ingredient which, again, relates to the punk movement. Detail, in London's Covent Garden, provided a home-base but, unlike Galerie Ra, it was an ordinary shop without an educative role or the intention of promoting 'names'.

Now the exchange of ideas is so very fast it is impossible to be certain of one's terms of reference. The punk phenomenon has, in one way or another, influenced many artists, even if they are not prepared to admit it. It is possible to see this in the recent work of many craftspeople, for instance Jacqui Poncelet's pots, Stephenie Bergman's textiles or the jewellery of Pierre Degen and Lam de Wolff, even though they are far removed from both punk and my collection. They reflect the spirit of the age.

Ralph Turner

